

Laiškai *lietuviams*

ŠIAME NUMERYJE:

Svečiavimasis ir jo kultūra

Vaikų žaislų problema

Tiltas tarp žemės ir dangaus

Už pasaulio gyvybę!

Žmogus, kurs pavogė Dievą

Kūrybinė ugnis

Malda ir žmogaus gyvybė

1961 M. SAUSIO MĖN. (JANUARY) VOL. XII. NO. 1

T U R I N Y S

Svečiavimasis ir jo kultūra —	A. Grauslys 3
Tiltas tarp žemės ir dangaus —	Dr. J. Prunskis 9
Žmogus, kuris pavogė Dievą —	Fred Dickenson 12
Vaikų žaislų problema —	Dr. J. Vaišnora, M.I.C. 17
Ar Katrelė bus laiminga? —	K. Eglinis 21
Už pasaulio gyvybę! —	A. Šmulskštienė 23
Kūrybinė ugnis —	B. Markaitis, S. J. 26
Malda ir žmogaus gyvybė —	J. Vaišnys, S. J. 27
Iš filmų pasaulio —	D. Koklytė 30

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when by-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko Immaculata Press

**Žvilgsnis
į naujus metus**

A. Kezio, S. J. nuotr.

1961 SAUSIS
(JANUARY)
VOL. XH, NO. 1

Laiškai *lietuviams*

VMOGUS Į GYVENIMĄ ŽVELGIA LABAI ĮVAIRIAI.
KARTAIS JO ŽVILGSNIS YRA DŽIUGUS IR LINKSMAS,
O KARTAIS LIŪDNAS IR NUSIMINĖS.
ČIA JIS RYŽTINGAS, TVIRTAS IR DRĄSUS,
O ŠTAI VĖL – PRISLĖGTAS IR PILNAS BAIMĖS.
VIENAS Į GYVENIMĄ ŽVELGIA SU PASITIKINČIA VILTIMI,
O KITAS – PILNAS SUSIRŪPINIMO IR NETIKRUMO.
ŽMOGAUS ŽVILGSNYJE Į NAUJUS METUS PINASI VISKAS:
DŽIAUGSMAS IR LIŪDESYS, VILTIS IR BAIMĖ,
RYŽTAS, NETIKRUMAS, SILPNUMAS IR DRĄSA.
Į NAUJUS METUS MES ŽIŪRIME KAIP Į MĮSLĘ,
KURIĄ ATPĖTI LABAI ĮDOMU, BET SUNKU.
TAČIAU ŠI ĮDOMIOJI MĮSLĖ PAAIŠKĖS TIK PO METŲ,
KAI ŽVELGSIME ATGAL Į MŪSŲ NUEITĄ KELIĄ.
JOS DOMINANTI REIKŠMĖ NEPRIKLAUSYS NUO KITŲ,
O TIK NUO MŪSŲ VALIOS, RYŽTO IR PASTANGŲ.

SVEČIAVIMASIS IR JO KULTŪRA ALFONSAS GRAUSLYS

IŠSIŠAKOJUSI artimo meilė, tartum geros rankos pirštais, įvairiomis dorybėmis liečia ir lengvina mūsų buvimą. Vienas tokių palietimų – tai svetingumas, kurį jau apaštalai nekartą savo laiškuose gyrė, pabrėždami jį kaip krikščionio savybę.

Svetingumas yra mūsų, lietuvių tautinė dorybė. Kažin ar daug yra tautų, kurios galėtų su mumis lenktyniauti šiuo atžvilgiu? Lietuvių svetingumu nekartą stebėjosi svetimtaučiai, kuriems yra tekę su mumis ilgėliau bendrauti. Tokio svečiavimosi (to svetingumo apčiuopiamiausios išraiškos) nuoširdumo, gausumo ir dažnumo jie nebuvo niekur kitur patyrę. O tačiau ir gražiausiai atrodąs vaisius gali būti iš vidaus jau paliestas gedimo. Ir kilniausia dorybė gali būti aptemdinta netobulybių. Mūsų svečiavimasis, būdamas iš esmės teigiamas, atrodo, yra žalojamas įvairių neigiamybių, kurios, dvelkdamos nekultūringumu, negali mūsų dvasiniai nesmukdyti. Atsimindami lotynų posakį, kad "corruptio optimi pessima" (t. y., kad tai, kas geriausia, gali sugesti blogiausiu sugedimu), manome, kad mūsų svečiavimasis ir jo dabartiniai būdai šaukiasi su kultūrinimo ir dvasinio įprasminimo.

Nekultūringi svečiavimosi reiškiniai

Nekultūringais ir neigiamais svečiavimosi reiškiniais laikau: 1. per gausiai valgiais ir gėralais apstatytą stalą ir su tuo surištą įkyrų raginimą valgyti bei gerti, kartais visiškai nu-

girdant svečius; 2. per vėlų rinkimąsi į svečius ir tuo būdu svečiavimosi nutęsimą po vidurnakčio; 3. per didelį triukšmavimą ir pasigėrusiųjų, kartais dar esančių visiškai be klausos ir nesusidainavusių, rėkavimą, vadinamą "dainavimu"; 4. visišką pokalbių tuštumą, o kartais net dviprasmiškumą ir ciniškumą; 5. elgesio laisvumą su kitos lyties asmenimis, parodant dženelmaniškumo stoką; 6. nekviestų, nenumatytų, tik užsimetusių "svečių" atsiradimą; 7. svečių laisvės varžymą, neleidžiant jiems išeiti namo tinkamu laiku ir t. t.

Šių nekultūringų reiškinių nekultūringumą atskirai pagrindžiant, prie pirmojo reiškinio galima pridėti, kad kažin ar yra bent vienas nuošimtis svečių, kurie eitų į svečius tik dėl pavalgymo. Į tokius susibūrimus žmonės dažniau eina, tik norėdami socialiniai pabendrauti, dvasiniai atsigaivinti bei pailsėti.

Tad ar yra išmintinga, kai šeiminkės kelias naktis prieš svečiavimąsi intensyviai dirba, ruošdamos valgius, po sunkaus dienos darbo fabrike? Ar yra išmintinga, kai šeiminkės net lenktyniauja viena su kita, gaminamos įvairiausių valgių, kai dažniausiai didelė tų valgių dalis atlieka ir nenaudingai žūna? Tas neišmintingumas ypač ryškėja, kai prisimeni, kad kituose kraštuose, net ir didžiausių aristokratų tarpe, dažniausiai svečiai yra vaišinami tik vynu ir sausainiais.

Labai neigiamas yra reiškinytis stipriais gėralais gausiai apkrautas stolas ir įkyrus ne tik šeimininkų, bet ir kitų geriančiųjų svečių raginimas gerti, nekreipiant dėmesio nei į kito žmogaus sveikatą, nei į visiško nugirdymo pavojų. Dar blogiau, kai tas pats girdymo saikas, užmirštant bet kokią džentelmeniškumą, yra bandomas taikyti ir moterims. O kartais atsitinka net ir taip, kad girdantieji paskui tyčiojasi iš savo nugirdytų aukų. Tikrai nėra jokios garbės tiems namams, iš kurių išeina visai pasigėrę svečiai. Žinovų tvirtinimu, aukšto lygio svečiavimosi metu yra duodama tik viena kita geros kokybės vyno taurė. Reikia pabrėžti ir tai, kad savo tautiečių nugirdymas yra nepatriotiškas darbas. Negi mes, visomis pusėmis ir kryptimis žudoma tauta, dar žudysime vieni kitus alkoholio nuodais? Lietuvis turi budėti ir saugoti kito lietuvių ir sveikatą, ir gerą vardą.

Kalbant apie antrąją neigiamybę, kiekvienas turėtų matyti, jog yra labai nenormalu, kai dėl naktinio svečiavimosi naktis yra paverčiama diena, o diena naktimi. Kai svečiai išeina namo 3 ar 4 val. ryto, vėliau tą "malonumą" turi apmokėti dienos sugaišinimu, galvos skaudėjimu, o jeigu tai būna prieš šventą dieną – savo religinių pareigų apleidimu. Ar nėra didžiausio egoizmo parodymas, kai svečiuose išbūnama 6 – 7 valandos, neduodant užmigti vaikams ir kaimynams? Ar tada artimo meilės įkvėptas kvietimas į svečius nepaneigia tos pačios meilės? O juk daugelyje kraštų tikrai pavyzdingiems pasisvečiavimams duodama, ir pakvietimo rašte pažymima, – dvi valandos!

Didelis triukšmavimas (kaipgi pasigėrę netriukšmaus!) ir labai nedarnas dainavimas tikrai nesudaro svetimtau-

čiams kaimynams aukštos nuomonės apie mūsų kultūrą. Aplamai, po dešimtos ar vienuoliktos valandos nakties šeimininkai, kuriems rūpi jų geras vardas, turėtų švelniai išpėti svečius, jeigu pradedama per garsiai šūkauti ar dainuoti. Rašytojas Maeterlinck ironiškai pastebi, kad tokių susibūrimų pagrindas yra bendra tylėjimo neapykanta. Visa tai, kas yra kultūringa, paprastai reiškiasi tyliai. Anglų rašytojas J. Conrad, rašydamas apie karnavalo triukšmą (o juk visi triukšmai giminingi!), jį aptaria šiais nejaukiais žodžiais: "Nuo to laiko daug girdėjau triukšmų, bet niekada taip gyvai nenujaučiau žmonių širdyse snaudžiančio laukinio instinkto. Tasai tariamai linksmas užimas sukėlė manyje mintį apie nepagydomą žmogaus likimo liūdesį..."

Kalbant apie trečią neigiamybę, reikia pasakyti, kad pažinti žmonių dvasios tuštumą kartais užtenka tik pabuvoti svečiuose ir išsiklausyti kad ir į dar negirtų žmonių kalbas. Tų kalbų dvasinį skurdą girdėdamas, kartais pradedi abejoti, ar tikrai žmogus yra išmintingas tvarinys. Ir tasai humoras, kuriam svečiavimosi metu pridera tinkama vieta, nekartą pasigėrusiųjų taip nuhumoristinamas, kad tai girdintiems blaiviesiems vietoje juoko sukelia tik liūdesį. O jei dar tokias kalbas lydi familiarumai ir kabinėjimaisi prie kitos lyties asmenų, tada yra pažeminamas viso to susibūrimo dvasinis lygis.

Regis, netektų abejoti ir net kelti šio klausimo, kad pakvietimas yra beveik vienintelis pagrindas atsirasti svečiuose. Tačiau atsiranda "svečių", tiek savęs nebranginančių ir užkvietimo tartum išmaldos maldaujančių, taigi, save užprašančių ar "pripuolamai" ateinančių, kurie, kad ir neparodant to šei-

mininkams, įneša nejaukumo į visą susibūrimą. Nekviestas svečias – tai rakštis po oda, tai nenumatytas kaka-foniškas garsas darnioje simfonijoje! Net ir kviečiamas svečias kartais turi mokėti nujausti, ar tasai pakvietimas tikrai nuoširdus, ar tik aplinkybių pri-verstas. Gal girdint "ateikite", užkuli-syje nemažiau aiškiai girdisi "susi-praskite ir neateikite!"

Pagrindžiant dar vieną minėtą nei-giamybę, kai svečių laisvė varžoma, neleidžiant jiems tinkamu laiku išeiti, turime pasakyti, kad tai ne kas kita, kaip šeiminių egoizmas. Gal šeimini-ninkai rytoj neturės anksti keltis į dar-bą, gal jiems labai malonu, kad sve-čiai ilgai būtų. To ar kito egoistinio motyvo vedini, jie tik iš savo taško žiūri į svečią, tartum jis čia tik tam ir būtų atėjęs, kad jiems teiktų malonu-mą, o ne atvirkščiai. Toksai elgesys yra panašus į šio krašto autobusų šo-ferių elgesį, kurie taip prišildo auto-busus, kad keleiviai turi net prakaituo-ti, o vėliau, išlipę ir laukdami kito au-tobuso, gali peršalti. Bet šoferiams tai nesvarbu, nes jie gali vienmarškiniai autobuse sėdėti. Jie mano, kad auto-busas yra ne keleiviams, bet jam pa-čiam, jo patogumui. Tad ir šeiminin-kas, kuris į svečius žiūri iš savo malo-numo taško, faktinai skelbia: "Svečiai yra man, o ne aš jiems!"

Svečiavimosi įdvasinimas ir kultūrinimas

Įdvasinti ir sukultūrinti mūsų sve-čiavimąsi – tai ne tik kovoti prieš mi-nėtas negeroves, bet ir įnešti pakaitalų bei dvasinių pradų, kurie pakeltų sve-čiavimosi lygį. Kadangi gerai suprasto svečiavimosi tikslas yra sudaryti švie-sių valandų iškarpėlę nykiam žmo-gaus buvime, o jo pagrindas – artimą mylinti kvietėjo gera širdis, tad sudva-sinti svečiavimąsi pirmiausia reiškia

sukurti svečiams šiltą jaukumą, lydi-mą tikros altruistinės meilės. Tokią nuotaiką kurti yra ypač šeiminiųkės uždavinys. Kas yra dirigentas orkes-trantams, tas šeiminiųkės svečiams.

Pirmasis šeiminiųkės rūpestis tu-rėtų būti sudaryti svečiams jaukią ap-linką ir padaryti jaukų bendravimą. Jaukumas, be abejo, ne visų vienodai išgyvenamas. Įvairiais laikais jis ki-taip suprantamas. Nėra abejonės, kad tolimesnėje praeityje buvo daugiau romantikos, daugiau vietos svajonei, tad ir jaukumui. Buvo laikai, kai sieniniam laikrodžiui lėtai ir paslaptینگai žingsniuojant laiko laiptais, kai jaukia-jai namų dvasiai svirpliui čirškiant ir krosnies malkoms traksint, pustamsio šešėlių padengti veidai, žiemos vaka-rais dirbdami, pasvajodavo apie pra-eitį ir ateitį, svajonių šydu padengda-mi net ir artimiausius išgyvenimus. Tų dvasingų vienu pas kitus apsilankymų metu visi pridėdavo ranką, išsiuvinė-dami dabarties valandėlę svajingais vaizdais. Modernioji civilizacijos pa-žanga vis labiau siaurina svajonių lau-ką, slopindama grožį ir jaukumą (nes jaukumas – tai nuotaikos grožis!) pa-čioje užuomazgoje. Stipri elektros švie-sa ir sumechaninta muzika vis labiau laidoja jaukumą ir troškina jo sielą – intymumą. Kaip intymumo ilgesys, be kurio negali būti jaukumo, yra išny-kęs šiame krašte, liudija ir tasai ameri-kiečių šeimų vakarinis gyvenimas, ku-ris vyksta, tartum parodoje, prie neuž-dengtų langų.

Gėlių puokštė ant stalo, tyli gera muzika (bent tarpais), pritemdyta švie-sa (nes stipri šviesa vargina ir įtem-pia) ir pasivaišinimas, gal geriau ne visiems prie to paties stalo, bet pasi-skirščius grupėmis, atrodo, gali daug prisidėti prie jaukumo. Prie jaukumo sukūrimo gali prisidėti ir viena kita

V. Petravičius

A. J. portretas

gero vyno taurė, mažindama natūralų agresyvumą ir pažadindama švelnųjį svajingumą. Ir geri restoranai yra kaip tik mėgiami dėl to jaukaus intymumo, kurį jie, nežiūrint svečių daugybės, pajėgia išlaikyti dėl minėtų panašių aplinkybių.

Norėdami išsaugoti jaukumą nuo sudrumstimo, šeimininkai, kviesdami svečius, turi nekviesti tokių, kurie vieni kitiems jaučia antipatiją. Tokie pakviestieji ir patys nejaukiai jaustųsi, ir jų nejaukumas daugiau ar mažiau užgultų ir kitus. Nereikėtų kvieisti ir tokių, kurie beveik visada svečiuose pasigeria ir pasigėrę pridaro nemalonumų. Šeimininkai, norėdami sudaryti malonią atmosferą, turi sugebėti visus įtraukti į pasikalbėjimus ir nusukti kal-

bą nuo temų, sukeliančių aštresnius ginčus.

Norėdami įnešti dvasinio prado į rengiamus pasisvečiavimus, kodėl šeimininkai negalėtų pasitarti su vienu kitu meniškiau nusiteikusiu dalyviu dėl šios tokios programėlės? Kodėl negalėtų būti iš anksto numatytas kokių penkių minučių kalbėtojas, kurs paruoštu gražiu ir menišku žodžiu iškeltų svečiavimosi progą? Kodėl negalima būtų numatyti vieno kito mažiau žinomo eilėraščio padeklamavimo ar kitokio meninio išpildymo? Tada eitume į svečius, tikėdamiesi patys dvasiniai praturtėti ir kitus savo dvasia praturtinti. Reikia juk pagaliau ieškoti kilnesnių svečiavimosi pagrindų negu tik valgymas ir gėrimas!

Svečiavimosi vaisiai

Tų vaisių yra teigiamų ir neigiamų. Pirmasis ir artimiausias susirūpinimas, baigiantis pasisvečiavimui, yra ypač tais, kurie neturi savo automobilio. Šeimininkai turėtų pasirūpinti, ypač moterų, saugiu grįžimu. Jie turi pasiūlyti ir atsiklausti viešnios, ar ji sutiktų būti to ar kito parvežama. Gal pasiūlytasis parvežėjas jai galėtų būti dėl vieno ar kitų priežasčių nepriimtinas. Primti malonę iš nedžentelmeniško vyro moteriai gali sudaryti įvairių nemalonumų. Paskutiniu atveju šeimininkai turi pasirūpinti iškviesti taksi. Už saugų moters grįžimą yra atsakingi jos kvietėjai.

Kaip kūną lydi šešėlis, taip ir po kiekvieno pasisvečiavimo paskui dalyvius driekiasi daugiau ar mažiau tamsios neigiamybės: kritikos, apkalbos ir net šmeižtai. Tą neigiamą dvasią jau galima pajusti ir svečiavimosi metu iš įvairių jausmų, aistrų ir egoizmo susikryžavimo bei kovos, kuri pasireiškia tam tikrais žvilgsniais ar kal-

bos tonu. Neveltui prityrę psichologai, kaip Balzac ar Proust, stebėdami didžiuosius salonus, tvirtina, kad tenai vyksta tylios, bet kartais labai žiaurios dvasinės kovos. Ir R. Tagore visur mato tą slaptą pogrindžio kovą žmogaus su žmogumi tokiuose išoriniai atrodančiuose giedriuose susibūrimuose, kuriuos vienas rašytojas vis dėlto pavadina "tuštybės jomarkais". R. Tagore sako, kad "žmonės yra žiaurūs, o žmogus yra malonus". Jis nori tuo pasakyti, kad žmogus, pavieniai paimtas, yra geras, bet, atsiradęs tarp kitų, jis darosi blogesnis. Kaip daugelio iškvepuotas oras neleidžia juo sveikai kvėpuoti, taip ir susirinkusių žmonių egoizmo ir aistrų sutirštinta atmosfera smukdo atskirą žmogų.

Svečiavimosi pasekmėje atsiranda naujos pažintys, kurios kartais teigiama ar neigiama prasme gali paveikti kurį nors svečią. Kalbant apie tokius susipažinimus, norėtusi čia paliesti kai kuriuos su tuo susijusius klausimus. Linkstu manyti, kad pripuolami, aplinkybių priversti susipažinimai nėra tikri susipažinimai. Šitoks galvojimas, atrodo, turėtų remtis ta atsargia mintimi, kad žmogus gali sąmoningai įsileisti kitą žmogų į savo gyvenimo sferą, tik iš anksto jį geriau pažindamas. Tai tam, kad būtų galima išvengti nevertingų ir piktos valios žmonių. Jeigu tokiems žmonėms yra uždaromos namų durys, tai tuo labiau turėtų būti uždaromos ir kiekvienos asmenybės privataus gyvenimo dvasinės durys. Tad pripuolamas susitikimas su koku nors asmeniu svečiuose joku būdu negali įpareigoti tapti jo draugu ir įvairiais visuomenės priimtais būdais rodyti tuos draugystės ženklus, jį kur nors sutikus.

Tad šeiminkai neturėtų būti per daug uolūs, supažindindami vienus su

kitais. Tai turėtų būti palikta svečių privačiai iniciatyvai. Juk yra pakankamai mandagus svečio pasisveikinimas ar atsisveikinimas su visais bendrai, išvengiant atskirų susipažinimų. Tokiais atvejais šeiminkams užtenka bendrai visiems pristatyti naujai atėjusį svečią, pasakant jo pavardę. Šeiminkai tik tada turėtų supažindinti kiekvieną su kiekvienu, jeigu numano, kad abi pusės to nori ir su tuo sutinka. Juk šventas asmenybės intymumas negali bet ką lengva širdimi įsileisti į savo vidaus pasaulį. Atrodo, kad kviečiamas svečias turi teisę iš anksto kvietėjų pasiteirauti, kurie kiti svečiai yra pakviesti.

Kalbant apie svečiavimosi pasekmes, reikia pasakyti, kad yra tokių, kurie taip prie svečiavimosi pripranta, kad net du ar tris kartus į savaitę veržiasi susitikti su kitais. Tai yra liguistas reiškinys. Jau nekalbant apie tai, kad toks elgesys yra didelis laiko gaišinimas, tokie žmonės parodo savo dvasios menkystę. Kam nuolat reikia žmonių, tas parodo savo dvasios lėkštumą, nes, likęs vienas, nežino ką daryti ir išsigandęs savo dvasinės tuštumos, bėga į triukšmą, kad jos negirdėtų ir nematytų. N kartą tokiems norėtusi priminti Kristaus Sekimo žodžius, kad iš žmonių susibūrimų pareiname dar mažesni. Taip pat naudinga prisiminti Pascalio mintį, kad visa žmogaus nelaimė kyla iš to, jog žmonės negali išverti vieni savo kambaryje.

Nuolatinės svečiavimosi aistros apimti, nevieni jų įpratę į gėrimą, virsta alkoholikais. Turime nemažą liūdną nusisvečiavimo pavyzdžių, kai gabūs daug tautai žadėję žmonės, virtę bevaliais dvasios ir kūno ligoniais, per anksti pasimirė.

Šalia galimų nelinksmų per dažno svečiavimosi reiškinį, nuosaikus, kul-

tūringas pasisvečiavimas ugdo socialinį jausmą, gilina žmonių pažinimą ir suteikia poilsio būsimam darbui. Tokiomis progomis patirti malonūs pergyvenimai tampa moralinės atramos taškais pilkoje gyvenimo tikrovėje. Gerai suorganizuotas pasisvečiavimas – tai žydinti sala žmogaus vienatvės jūroje.

Kaip ten bebūtų, svetingumas yra dorybė. Juk ir Išganytojas nesvetingumą peikia ir save patį lygina su svečiu. Jis sako, kad paskutinio teismo dieną priekaištausiąs pasmerktiesiems: "Buvau svečias, ir jūs manęs nepriėmėte" (Mat. 25, 43). Tur būt, įkvėptas Evangelijos gimė ir mūsų liaudyje posakis, kad "svečias į namus – Dievas į namus". Tačiau dorybė turi būti tikra dorybė. Svetingumas, pasireiškįs pasisvečiavimais, turi būti apvalytas nuo netobulybių, turi būti labiau sukultūrintas ir sudvasintas, nes labai liūdnai žmogų nuteikia aukas, kuris neblizga.

Redakcijos prierašas. Nors kai kurie antraeiliai šio straipsnio niuansai gal galėtų būti šiek tiek diskutuojami, bet jo pagrindinė mintis yra be galo aktuali. Mūsų lietuviškasis vaišingumas jau taip toli yra nuėjęs viena kryptimi, kad daugeliui jis yra virtęs įkyrumu. Mūsų pobūviuose ir pasisvečiavimuose materija yra nugalėjusi dvasią. Prašmatniausi kepsniai, pyragai ir pyragaičiai, lenktyniaudami su likeriais, krupnikais ir kitokiais importui ar eksportui skirtais gėrimais, yra išstūmę iš minėtų parengimų kiekvieną įdomesnę ir kultūringesnę pasikalbėjimo temą, kuri yra nuslopinama nuolat iki įkyrumo girdimų žodžių: valgys, gerkite, ragaukite.

Gal svečiai atėjo, norėdami pasikalbėti su šeimininkais. Bet koks apsi-

vylimas! Su jais nėra laiko persimesti net keliais žodžiais, nes šeimininkė nuolat sušilusi laksto į virtuvę ir iš virtuvės, nešdama vis naujus ir vis pagal "paslaptingesnius" receptus pagamintus valgius, o šeimininkas šokte šoka aplink stalą su įvairiausiomis etiketėmis išmargintais buteliais, grasindamas svečiams, kad jis amžinai užpyksiąs ir laikysiąs didžiausiu įžeidimu, jei kuris nors pamėgins neragauti kurio nors gėrimo.

Dažnai ir mūsų organizacijų posėdžiuose labai sunkiai einasi su konkrečiais kultūrinės veiklos nutarimais, nes, kai posėdžiai vyksta prie "jaukios kavutės", svarbiausi darbotvarkės punktai būna: valgymas, gėrimas, ragavimas.

Bet vis dėlto nei gausūs valgiai, nei gėrimai taip labai nekenktų, jeigu svečiai nebūtų nuolat prievartaujami, bet palikti savo privačiai iniciatyvai. Tačiau tą privačią iniciatyvą jie turėtų parodyti ir nesigėdyti ko nors paprašyti. Mūsų lietuviškoje visuomenėje yra įsigalėjęs visai neinteligentiškas paprotys, kad svečiui ko nors prie stalo prašyti būtų nemandagu. Jeigu kuris nors įsidrąsinęs ir paprašo cukraus ar druskos, tai šeimininkas lyg nusi-gąsta, pradeda atsiprašinėti ir jaudintis, kad jis nepastebėjo, ko svečiui trūksta. Tai yra juokinga. Nors dažnai yra svečiuose kartojama "jauškites kaip namie", bet maža kas šiuo raginiu pasinaudoja. O vis dėlto nuotaika būtų daug malonesnė ir draugiškesnė, visi, ir svečiai ir šeimininkai, galėtų laisviau jaustis, jeigu kiekvienas svečias nesivaržydamas paprašytų, ko jis labiau pageidauja, o šeimininkai jo per daug neragintų ir neprievartautų. Tad svečiuose daugiau asmeninės laisvės ir privačios iniciatyvos! Tada svečiavimasis bus daug malonesnis.

Kartą mokytoja paklausė savo antros klasės moksleivių, iš ko galima pažinti, ar žmogus myli Dievą. Atrodė, kad nė vienas moksleivis į šį klausimą neatsakys. Bet pagaliau vienas berniukas pratarė: "Iš to, kad tas, kuris myli Dievą, Jam randa laiko". Taip, tai teisingas atsakymas. Jeigu mes Dievą mylime, turime surasti Jam laiko. Išganytojas ne tik savo laiką, bet ir gyvybę paaukojo mūsų išgelbėjimui.

Viena mūsų laikų mistike kartą paklaususi Viešpatį, kaip turėtų Jį vadinti. Atsakymas buvęs: "Vadink mane Gailestingumu!" Šv. Pranciškus Salezietis kartą yra pasakęs: "Jeigu aš galėčiau pasirinkti, kas mane turėtų teisti – Dievas ar mano motina – tai pasirinkčiau ne motiną, o Dievą". Tai visai suprantama, nes Dievas yra pati aukščiausia meilė ir gailestingumas. Anot rašytojo R. Graef (kurio veikalo "Trost im Leid" mintys daug kur čia panaudojamos), kaip žemė gali išlikti savo orbitoje tik tol, kol ji skrieja aplink saulę, taip ir žmogus gali tik tol jam reikalingu kilnumu gyventi, kol jaučia savo priklausomumą nuo Dievo.

Tiesa, Dievas brangina žmogaus laisvę, Jis taip ją brangina, kad net ant savo pečių pasiėmė didžiausią tos laisvės piktnaudojimą – nuodėmę. Suprantama, Dievas nori žmogų atvesti į tiesos kelią, ir jeigu žmogus nenori klausyti Jo meilės kalbos, kartais Dievas prabyla kentėjimo smūgiais.

Bet ar žmogus moka ta kentėjimo pamoka pasinaudoti? Turime pavyzdžių, kad taip. Paskutiniojo karo metu viena moteris ilgus mėnesius buvo priversta praleisti koncentracijos stovyk-

loje. Karui pasibaigus, dėl piktų žmonių ji vis dar turėjo pasilikti nelaisvėje. Pagaliau išleista ji meldėsi už savo priešus, nepraleisdama progos jiems gera daryti. Kai kuriems žmonėms ėmus dėl to stebėtis, ji paaiškino: "Aš privalau pirma padėti savo priešams, nes jie yra patys neturtingiausi dėl to, kad yra nusikaltimo prislėgti".

Kentėjimų šešėly

Dievas, kaip saulė, vis savo malonės spindulius į žmones žeria. Tik kai žemė kuria nors dalimi nuo saulės nusisuka, užaina tamsa – naktis, kol vėl ji atsisuka į saulę. Šv. Pranciškus Salezietis kentėjimo prislėgtam žmogui iškalbingai atskleidė skausmo prasmę: "Amžinoji Dievo išmintis nuo amžių pramatė tau kryžių – brangią savo širdies dovaną. Pirm negu tau tą kryžių siuntė, savo visa pramatančiomis akimis išmatavo, savo dieviška išmintimi apsvarstė, savo protingu teisingumu išbandė, savo mielu gailestingumu sušildė ir savo rankomis pasvėrė, ar nebus jis koku milimetru per didelis, ar miligramu per sunkus. Ir jį savo švenčiausiu vardu palaimino, patėpė savo malone, iškvėpino savo paguoda ir tada dar kartą žvelgė į tavo ryžtą. Pagaliau tas kryžius ateina tau iš dangaus kaip ypatingas Dievo pasveikinimas ir gailestingiausios Dievo malonės išmalda". Ir jeigu mes tą savo kryžių ryžtingai imame nešti, pats Dievas mums taps Simonu Kireniečiu, atskubėdamas į pagalbą.

Viena švedų rašytoja savo romane pasakoja, kaip devynerių metų mergaitė su savo tėvu išplaukė į jūrą žve-

joti. Juos ištiko smarki audra. Mergaitė ėmė baimintis. Tada tėvas, giliai tikintis vyras, pratarė: "Dukrele, argi mes nesame tryse laive? Trečiasis su mumis laive yra Dievas, tad mums nereikia bijotis".

Ar Dievas mūsų pusėje?

Pirmojo pasaulinio karo metu kai kurie kareiviai apkasuose klausė: "Ar Dievas mūsų pusėje?" Klausėjai nutilo, kai vienas karys atsiliepė: "Manau, kad mes ne tiek turime klausti, ar Dievas yra mūsų pusėje, bet – ar mes esame Dievo pusėje".

Šventoji Hildegarda kartą mačiusi tokį vaizdą: mažas berniukas stovėjo kalvėje prie priekalo. Jis kalė gabalą geležies. Laikas bėgo, ir berniukas augo. Drauge su juo augo ir kūjis, ir priekalas, ir geležis. Berniukas tapo suaugusiu, paskui seniu. Kai mirė, linksmas keliavo į amžinybę. Tačiau jis labai nustebo, kai rado dangaus vartus uždarytus ir užrakintus ta pačia geležimi, kurią jis kalė. Dabar suprato, kad jis, tiesa, dirbo visą savo gyvenimą, tačiau dirbo tai, ką pats norėjo, ir nesidomėjo, ko Dievas iš jo norėtų. Kuo labiau žmogus seka savo valią, tuo mažiau jame reiškiasi Dievo valia ir tuo daugiau nuodėmės šešėlių atsiranda jo gyvenimo kelyje. Dievo valia gali būti pildoma ir kantriu savo kryžiaus nešimu, ir uoliu tobulybės siekimu.

Dostojevskis kartą rašė: "Jeigu aš tik nors truputį darausi geresnis, tuojau visas pasaulis darosi truputį geresnis". Antra vertus, kiekvienas blogas darbas yra tamsus debesėlis mūsų ir visos žmonijos horizonte. Nematomai maži vandens lašeliai pakyla aukštyn ir sudaro debesis, kurie uždengia saulę, visada šviečiančią dangaus mėlyneje. Lygiai taip pat ir nuodėmės laše-

liai uždengia saulę, ir jeigu jų atsiranda labai daug, tada išskyla žiauri audra ir krinta grėsminga kruša, galinti paliesti plačią aplinką.

Taip pat ir šventumo galia yra labai didelė. Kartą Paryžiaus priemiesčiu ėjo vienuolis tėvas Grisar su būreliu seminaristų. Sutikę juos to priemiesčio vaikėzai iškoliojo, apdrabstė purvu ir apmėtė akmenimis. Vienas seminaristas paklausė: "Tėve, kiek reikėtų tokių šventųjų kaip Arso klebonas, kad būtų galima atversti Paryžių? Tėvas Grisar atsakė: "Dešimt jų įstengtų atversti visą Prancūziją". Kiekvienas žmogus atsivertimą turi pradėti nuo savęs. Be savo reformos yra neįmanoma dvasinė pasaulio reforma.

Kartą Londone kažkas paklausė, ką reikėtų daryti, kad tas milžiniškas miestas per vieną dieną taptų švarus. Vienas siūlė tą priemonę, kitas kitą, tačiau visos atrodė nepakankamos. Tada namų šeimininkas tarė: "Tereikia, kad kiekvienas nušluotų plotą prieš savo duris". Jeigu visi žmonės ryžtųsi nušluoti dulkes nuo savo širdžių, tai greitai visas pasaulis praskaidrėtų.

Blogi laikai?

Kartą pas šv. Petrą iš Alkantaros atėjo vienas vyras ir pradėjo skųstis blogais laikais. Šventasis tuojau atsiliepė: "Žinai ką? Skundimasis ir dejavimas čia nieko nepadės. Pradėkime mudu darytis geresniais, ir pasaulyje jau tuoj bus dviem blogais žmonėmis mažiau..." Tai yra svarbi tiesa, bet kaip daug žmonių ją užmiršta! Ir kaip daug kas savo nuodėmėmis prarastų amžinybę, jeigu kentėjimas, tasai dieviškas atgailos skelbėjas, jų neišgelbėtų. Nereikia net stebėtis, kad kentėjimai kartais užgula ir pačius geriau-

V. K. Jonynas
Gamtovaizdis

sius žmones. Šv. Teresės gyvenime skaitome, kad kartą ji girdėjusi Viešpaties nusiskundimą, jog tiek maža tėra žmonių, kurie Jį nuoširdžiai myli. Šventoji atsiliepusi: "Viešpatie, Tu neturi stebėtis, nes juk tuos, kurie Tave kryžiuoja. Tu myli, o tuos, kurie Tave myli, Tu kryžiuoji".

Kaip tik sunkūs kryžiai dažnai žmogui padeda pamatyti Tą, kuris mirė ant kryžiaus. Karo metu vienas jaunuolis, kurio tikėjimas buvo išblėsęs, toli priekyje nuo savo linijų buvo sunkiai sužeistas. Iš gilios žaizdos tekėjo kraujas, artindamas jam mirties valandą. Ir nieko arti nebuvo, kas jam galėtų padėti. Vėliau buvo atrastas jo lavonas. Šalia gulėjo jo paties užrašų knygelė, kurioje jis su dideliu vargu savo krauju buvo įrašęs: "Aš tikiu!"

Ryžtas sunkiausiose valandose

Tikėjimas duoda ryžto ir sunkiausiose valandose. Paskutinio karo me-

tu, prasidėjus bombardavimams, į slėptuvę atbėgo motina su dviem savo mažomis dukromis. Bombos drebino žemę, ir persigandusios mergaitės pradėjo verkti. Tada motina joms pasakė: "Dėl ko jūs turite tokią pagonišką baimę?" Mergaitės aprimo, prisiminusios ankstyvesnį pamokymą, kad jos yra pakrikštytos, kad jas dabar Dievas globoja, ir kad jos, kas tik bebūtų, niekad nepražus. Kentėjimai yra sunkūs, bet, anot mistiko Ackehart, jie yra tie greitieji žirgai, kurie mus neša į tobulumą. Kentėjimai pažadina valią naujoms pastangoms.

Didieji šventieji nebuvo laisvi nuo kentėjimų ir nepasisekimų. Jie dažnai nebuvo suprasti ir įvertinti. Kai šv. Teresėlė gulėjo serganti ir visiškai nusilpusi, išgirdo vienos seselės žodžius: "Teresėlė greitai mirs, ir aš norėčiau žinoti, ką mūsų viršininkė galės vienuolyno knygose apie jos darbus parašyti. Juk ši miela seselė nieko nėra

padariusi, kas būtų verta paminėti". O juk mes žinome, kad šv. Teresėlės gyvenimas buvo pilnas heroiško šventumo veiksmų.

Tačiau reikia pabrėžti, kad krikščionys neieško, lyg indų fakyrų, kentėjimų, manydami, kad tik kentėjimais galima pasiekti išganymą. Tobulėjimui yra daug įvairių būdų. Kiekvienas žmogus turi pilną teisę tolinti jį užgulančius sunkumus, tačiau ateinančiais sunkumais ir kentėjimais nereikia skųstis ir dėl jų pulti į nusiminimą, bet reikia išmokti semtis iš jų dvasinės naudos. Rašytojas R. Graef sako, kad "krikščioniui kentėjimas nėra džiaugsmo šaltinis. Mes kentėjimus mylime

ne dėl jų pačių. Jie mums nėra tikslas, o tik priemonė siekti tobulumui ir šventumui".

Vis dėlto reikia pripažinti, kad visi žmonės yra kryžiaus nešėjai. Kiekvieno žmogaus kelias yra didesnis ar mažesnis kryžiaus kelias. Tėvas Nieremberg prašė Dievą kentėjimų šiame gyvenime, kad netektų kentėti amžinybėje. Jį aplankė smarki liga, ir kai skausmas ypač sunkiai jį prispausdavo, tada jis prabildavo: "Non est ignis aeternus (tai ne amžina ugnis)!" Jeigu iš kentėjimo ir nieko kita nesusilauktume, o tik išmuktume prasmingiau mels-tis, jau ir tada kentėjimas nebūtų beprasmiškas.

ŽMOGUS, KURIS PAVOGĖ DIEVĄ

(Realaus gyvenimo drama)

FRED DICKENSON

VIENAME skurdžios išvaizdos namelyje, netoli Dešimtosios gatvės, Niu-jorke, nuomojamame rūsio kambaryje, blankioje elektros šviesoje stovėjo aukštas, liesas, rudais plaukais jaunuolis. Jis vadinosi Jim Lacey.

Neilgai jis stovėjo ir galvojo. Po minutės, kitos pajudėjo, priėjo prie stalo, atsidarė stalčių, išsiėmė kažkokį įrankį, panašų į kaltą, įsidėjo į kišenę ir išslinko pro duris. Jį, kaip ir visą kitą Dešimtosios gatvės keleivių srovę, prigludė gatvės monotonija, ir jis tartum tirpte ištirpo tarp kitų žmonių. Tai buvo vieną rugpiūčio šeštadienio naktį, 1951 metais.

Lacey stabtelėjo ties 57-ąja gatve ir pasuko į rytus. Jis laikėsi išorinės šaligatvio pusės, žvelgdamas į automobilius, sustatytus pagal šaligatvį ir vienišus, tartum niekam nereikalingus. Žmonių nesimatė. Niekieno akys jo neįlydėjo. O tai buvo gerai, nes jis, patyręs vagis, nemėgo būti iš anksto įtartas.

Keletą blokų dar žygiavo pirmyn, akylai žvalgydamasis į visas puses ir akimis ieškodamas geriausiam laimikiui progos. Staiga visiškai prieš jį lyg iš žemės išdygo mašina, kurią vairuotojas stengėsi pastatyti į esamą nedidelę laisvą vietelę, tik keletą jardų nuo jo. Automobilistas, matyti, kažkodėl ir kažkur labai skubėjo. Pastatęs mašiną,

greit užtrenkė duris, užrakino ir paskubomis pradėjo tolti. Lacey pirmiausia labai atidžiai stengėsi išžiūrėti į nultolstantį žmogų. Jis buvo aukštokas, juodais plaukais ir siauručiais juodais ūseliais. Atrodė turtingas.

Rudagalvio jaunuolio akys, kaip visuomet, labai pastabios. Jis greitai pamatė, kad automobilio savininkas besikubėdamas kai ką pamiršo: ventiliatorinis automobilio langutis buvo truputėlį praviras. Lacey atsargiai apsidairė aplinkui, po to pažiūrėjo į automobilio vidų. Ten buvo pora lagaminų. Nedaug teko darbuotis. Reikėjo tik užkišti kalną, praverti daugiau langutį, įkišti ranką, atsidaryti duris, ir lagaminai jau buvo jo žinioje. Jis, prityręs vagis, pasiėmė lagaminus į abi rankas ir palengva, visiškai neskubėdamas, nužingsniavo savo keliu...

Tuo tarpu netoli esančioje Steinway salėje, 57-ojoje gatvėje, automobilio savininkas tvarkė paskutiniuosius planus svarbiai kelionei į Buffalo. Jis buvo Alfonso D'Artega, gerai žinomas kompozitorius ir dirigentas. Jis dažnai vadovaudavo orkestrams Carnegie Hall ir pasirodydavo tautinėse radijo programose. Kai kurios jo kompozicijos yra labai populiarios.

Artėjančio antradienio vakarą, savo gimtajame Buffalo mieste, jis turėjo vadovauti simfoniniam orkestrui koncerto metu. Iki to įvykio buvo likę tik trys dienos. Keletą dienų buvo tam ruošiasi ir daug dirbta. Rytoj jau reikės išvažiuoti, kad pirmadienio vakare pasiektų Buffalo, kur reikės su orkestru padaryti repeticiją.

Užbaigęs reikalus Stein way salėje, D'Artega grįžo prie automobilio. Radęs jo atdaras duris ir pamatęs, kas atsitiko, jis tiesiog pradėjo šaukte šaukti. Lagaminuose juk buvo ne vien jo dra-

bužiai, bet ir jo taip rūpestingai paruošta koncertui muzikinė medžiaga. Pribėgo prie telefono. Vos paskambinus, detektyvai prisistatė labai greitai.

— Mano gaidas, mano muzikiniai kūriniai! — šaukė D'Artega. — Aš privalau juos turėti, o jūs turite juos surasti!..

Detektyvai tuoj apžiūrėjo automobilį, rūpestingai ištyrė tas vietas, kuriose galėjo būti palikta vagies pirštų nuospaudos ir paskubomis apklausinėjo nukentėjusįjį. D'Artega surašė buvusių lagaminuose drabužių sąrašą ir, atiduodamas jį vienam detektyvui, parbrėžė:

— Tegul vagis sau turi tuos drabužius, man jie ne tiek svarbūs, bet man begaliniai svarbi ir reikalinga muzikinė medžiaga. Aš privalau kuo greičiausiai ją atgauti ir turėti, nes nebenturiu laiko naujam pasiruošimui prieš koncertą.

— Kokios rūšies muzikinė medžiaga tenai buvo? — nors nesijausdamas specialistu, paklausė detektyvas.

— Tenai buvo specialiai paruošta orkestracija Victor Herbert, Cole Porter, Jerome Kren kūriniams ir keletas mano paties religinių kompozicijų.

— Religinių?...

— O taip. Religinių! Tarp jų vienas himnas, vardu "Kiekvienas privalo turėti draugą", ir kita mano paties kompozicija "Ave Maria".

Kai detektyvai nuėjo, D'Artega pasuko automobilį link Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios, ecančios vakarinėje 31-osios gatvės dalyje. Jis, šv. Pranciškaus trečiojo ordino narys, dažnai patarnaudavo kunigui šv. Mišiose, ypač kai neatvykdavo patarnauti nė vienas berniukas.

Vos įslinkęs į bažnyčią, susigraūžęs ir suspausta širdimi, D'Artega pasuko prie šv. Antano altoriaus ir tenai

K. Šklėrius

Palanga

meldėsi net dvi valandas, prašydamas šventojo pagalbos.

Tuo tarpu savo nedideliame kambarėlyje Jim Lacey tuštino du parsineštus lagaminus, žiūrėdamas, ar daug bus iš jų naudos.

— Drabužiai atneš gana gražią sumelę, — galvojo rudaplaukis vagis, — bet kokiam tikslui galėtų būti reikalingi visi kiti menkniekiai: visokiosios gaidos, muzikiniai tekstai ir kita?

Jis paėmė keletą lapų primargintų popierių ir negailestingai sviedė į kampą. Paskui jis pergrupavo ir perdėliojo drabužius, sudėjo juos vėl į lagaminą ir patraukė pas tą patį pirklių, kuris visus jo vogtus daiktus supirkdavo. O tas be jokių prieštaravimų, nors ir vėliausią naktį, visuomet mielai atidarydavo duris, nes kaip gi kitaip — juk tai nuolatinis klientas...

Kai Lacey išėjo iš šio nelegalaus lombardisto, jo kišenėje čežėjo pundelis žalių banknotų, viso 140 dolerių.

Jis grįžo vėl į savo nedidelį ir monotonią dvelkiantį kambarėlį. Čia susirado porą popierinių maišelių ir ėmė į juos kimšti nereikalingą medžiagą

— visokius muzikinius popierius. Juk reikia gi nuo jų atsikratyti, ar ne? Tik staiga jo akis užkliudė viename lape kažkokie artimi kažkur ir kažkada girdėti žodžiai: "Ave Maria". Tą lapą jis ilgėliau laikė rankoje, stengdamasis prisiminti, kur tuos žodžius jis girdėjęs ir ką jie reiškia. Pagaliau prisiminė — kai jis buvo dar vaikas ir gyveno Čikagoje, tokius žodžius vartodavo, giedodamas mokyklos chorelyje. Čia jis ir giliau pasinėrė į praeities prisiminimus. Jo ausyse tartum skambėjo to chorelio garsai, o taip pat ir vargonų gaudimas. Tai būdavo bažnyčioje...

Pasidėjo jis tą popieriaus lapą į šaliką — nemetė jo į kampą, kaip kitus, ir pasiėmė dar vieną. Jame išskaitė sueiliuotus žodžius:

"Kiekvienas privalo turėti draugą.
Kad galėtų jam išlieti savo širdies
skausmą.

Ir aš suradau manąjį, o brangusis
Viešpatie,

Mano nuoširdusis draugas Tu esi..."

Pagaliam Lacey pasigriebė iš popierių krūvos ir ten buvusią gražiai atspausdą koncerto programą. Joje buvo

ir to žmogaus atvaizdas. Atvaizdas žmogaus, kurį jis apiplėšė. Buvo ir jo pavardė — Alfonso D'Artega, dirigentas.

Himną ir "Ave Maria" Lacey ėmė tėti į stalčių, o visus likusius popierius sukimšo į popierinius maišelius ir išniro pro duris į tamsią naktį. Sugrįžo tik po gero pusvalandžio. Nuvirto ant aprintos sofas ir taip ilgai gulėjo aukštiekninkas, akis įbedęs į tamsą, stengdamasis kažką prisiminti, kažką atkurti vaizduotėje...

Buvo praaušęs sekmadienio rytas, kai ponias Hetty Braine, mirusio kompozitoriaus ir pianisto našlė, išėjo iš savo rūsyje turimo buto, kuris buvo vakarinėje 77-osios gatvės dalyje. Ji buvo sustabdyta ponios Lillian Green:

— Žiūrėkit, šitą visą muzikinę medžiagą kažkas išmetė. Gal kaip nereikalingą? — rodydama į du popierinius maišelius, numestus šalia dėžių su pelenais ir laikydama rankoje porą gaidomis išmargintų popieriaus lapų, kalbėjo ponias Green. Ji žinojo, kad našlės sūnus Robertas buvo taip pat pianistas, kaip ir a. a. tėvas. — Gal jūsų sūnus panaudotų šitą medžiagą? — patarė kalbančioji.

— Ačiū, aš jam perduosiu šituos popierius, — kiek abejingai kalbėjo ponias Braine. Tačiau jos abejingumas visiškai pranyko, kai, grįžusi namo, užsisuko radijo stotį WOXR, perduodančią gerą muziką. Šalia muzikos buvo ir pranešimas apie kompozitoriaus D'Artega dviejų lagaminų vagystę, kuriuose buvę drabužiai ir gerokas kiekis muzikinės kūrybos.

Ponias Braine ir jos sūnus Robertas, netgi nepatikrinę, jau galėjo atspėti, kad rastoji muzikinės kūrybos medžiaga gali priklausyti kompozitoriui D'Artega. Jų spėjimas visiškai pasitvirtino,

kai pažvelgė į maišelių turinį. Buvo pranešta policijai. Neilgai trukus, prisistatė ir kompozitorius, kuris be galo nuoširdžiai dėkojo už rastąjį jam taip brangų turtą.

Besikalbant su ponias Braine, muziko D'Artega žvilgsnis užkliuvo už jos bute esamų tam tikrų muzikinių ženklų. Jis tuoj atspėjo, kad tuose namuose yra gyventa ar gal dar tebegyvenama kokio nors muzikos mylėtojo. Ponias paaiškino, kad jos mirusis vyras buvęs taip pat kompozitorius. Parodė ir jo paliktąjį geriausią darbą — kompoziciją, pavadintą "S.O.S."

Muziko D'Artega įgudusi akis greitai peržvelgė kompoziciją, ir jis pasakė:

— Man patinka ši kompozicija. Aš ją norėčiau išpildyti Buffalo koncerte. Gal galėtumėte ir Jūs, Ponias, o taip pat ir Jūsų sūnus vykti drauge su manimi?

Susitarimas buvo greitai pasiektas teigiama prasme. Buffalo miesto koncerte sėdėjo, su ašaromis akyse, mirusio kompozitoriaus našlė ir jos sūnus, kai buvo išpildomas jos vyro kūrinys. Publika plojo nepaliaujamai...

O vagišius Lacey laikraštyje skaitė visą gana ilgą ir smulkmeniškai aprašytą istoriją apie kompozitoriaus D'Artega muzikinio turto bei drabužių vagystę. Aprašyme buvo pažymėta ir tai, kad tuoj po vagystės, D'Artega nuvažiavęs melstis, kad šv. Antanas jį užtartų ir padėtų nelaimėje. Tada Lacey išsitraukė iš stalčiaus porą likusių lapų ir ėmė juos atidžiai skaityti bei žiūrėti. Lapuose atspausti tekstai, įvykio aprašymas, o ypač kompozitoriaus kelionė į maldos namus stiprokai paveikė vagiškiausią širdį...

Kelioms savaitėms praslinkus, D'Artega gavo reto turinio laišką. Tarp kitko jame buvo rašoma:

— Aš begaliniai apgailestauju savo padarytąjį kriminalą — įsiveržimą į Jūsų automobilį ir padarymą Jums tiek skriaudos bei rūpesčių. Tačiau ši blogybė man išėjo į gera. Aš visiškai pastačiau tašką tam "bizniui" — vagystėms. Dabar aš turiu nuolatinį darbą ir gyvenu taip, kaip visi padorūs žmonės. Tos religinės giesmės grąžino Dievą į mano širdį. Aš pradėjau lankyti ir bažnyčią. Jau tris kartus tenai buvau. Kai įgausiu tvirtesnius nervus, prieisiu ir išpažinties. Aš tiesiog džiaugiuosi, kad taip įvyko. Dabar aš jau visiškai kitas žmogus. Pasitikiu, kad Jūs už tai man atleisite savo širdyje. Už atleidimą būsiu be galo dėkingas. Kai tik pajėgsiu truputį susitaupyti, pirmiausia pasistengsiu sugrąžinti Jums padarytus nuostolius.

Po laišku buvo inicialai — J. L. D'Artega policijos paprašė nutraukti nusikaltėlio ieškojimą, jausdamas širdyje net tam tikrą pasitenkinimą, kad dėl tos vagystės žmogus grįžta į tikrąjį kelią.

Trejetui metų praslinkus, 1954 m. gegužės mėn. 27 d., D'Artega dirigavo orkestrui Carnegie Hall, kur buvo išpildomas a. a. Braine kūrinys "S.O.S.". Koncerte dalyvavo ir mirusio kompozitoriaus našlė, o taip pat ir sūnus Robertas. Dirigentas, be abejo, negalėjo nė pagalvoti, kad publikoj sėdįs rudagalvis jaunuolis buvo tas pats, kuris buvo pavogęs jo lagaminus. Taip pat jis negalėjo pagalvoti nė tai, kad, jam nuolat meldžiantis bažnyčioje, dažnai netoli jo klūpėdavęs rudagalvis jaunuolis, kuris taip pat labai pamaldžiai meldavosi, buvo tas pats asmuo, kurs pavogė jo lagaminus ir kurs po laišku pasirašė inicialais J. L.

Prabėgo dar keletas mėnesių. Vieną sekmadienio rytą D'Artega vėl maldėsi bažnyčioje. Susikaupimo metu jo

alkūnę palytėjo zakristijonas ir, rodydamas į netoli prie šv. Antano altoriaus klūpantį rudagalvį jaunuolį, pašnibždėjo:

— Tas jaunuolis norėtų su Jumis pasikalbėti...

D'Artega, žengęs keletą žingsnių, atsiklaupė prie nepažįstamojo. Jaunas žmogus drebančiu balsu tarė:

— Seniai aš norėjau su Jumis pasikalbėti, bet vis nedrįsdavau ir neprisirėngdavau. Ar negalėtumėm mes užėiti kur nors į nuošalesnę vietą, išgerti po puodelį kavos ir pasikalbėti?

Gretimame restoranelyje pirmiausia jaunuolis atskaitė 140 dolerių ir padavė juos labai nustebusiam muzikui, tardamas:

— Aš labai ir labai apgailestauju, kad taip ilgai užtruko, kol sutaupiau šiuos pinigus. Dažnai matydavau Jus bažnyčioje, bet nedrįsdavau užkalbinti, kol sutaupiau pinigus ir priėjau išpažinties. Jūsų lagaminai buvo paskutinieji, kuriuos aš pavogiau. Dabar esu pasiruošęs atlikti priklausomą bausmę. Pašaukit policiją...

Kompozitoriui iš nuostabos net pora ašarų nuriedėjo veidu. Jis susijaudinęs kalbėjo:

— Aš niekad nebešauksiu policijos. Geriau eikime abudu dar kartą į bažnyčią ir pasimelskime drauge prie šv. Antano altoriaus.

Taip ir buvo padaryta. Abiems trumpai pasimeldus, kai D'Artega išėjo iš bažnyčios, jaunuolis dar liko klūpėti prie altoriaus, paskendęs maldoje.

Ateityje labai dažnai kompozitorius susitikdavo akimis bažnyčioje su rudagalviu jaunuoliu. Šis laikas nuo laiko jam parašydavo ir laišku, pasirašytą tais pačiais inicialais — J. L., dėkojančių už atvedimą į gerą kelią. Tie laišškai pranešdavo ir reikšmingiausius jo gyvenimo įvykius: paaukštinimą tar-

VAIKŲ ŽAISLŲ PROBLEMA

DR. J. VAIŠNORA, M.I.C.

Maloni Ponia,

Savo laiške iškėlėte įdomią vaikų žaislų problemą. Stebėdama savo mažylius pastebėjote, kad jie augdami metais nevienodai renkasi žaislus ir nevienodai su jais elgiasi. Tai visai natūralu. Vaikas augdamas, išgydamas naujų patirčių, nevienodai reaguoja į išorės daiktus ir todėl jo santykis su žaislais yra vis kitoks.

Daugeliui tėvų kelia susirūpinimo faktas, kad vaikai, ypačiai berniukai, sulaukę tam tikro amžiaus, ima žaisti kaubojais, indėnais, žvanginti ginklais, kovoti su įsivaizduojamais priešais, kurių jie randa savo žaidimo draugų tarpe. Atrodo, kad tam tikrame vaiko amžiuje atgyja kažkoks smurto instinktas.

Vaikų psichologai aiškina, kad šio "smurto" kilmės reikį ieškoti tuose amžiuose, kada urvinis žmogus sa-

vo vaikus mokė kovoti su baisiomis jėgomis, grasiusiomis jam kiekviename žingsnyje. Tai buvo kova už išlikimą, už būvį. Kuokas, lankas, strėlė buvo urvinio tėvo ginklai. Savaimė suprantama, kad ir urvinio žmogaus vaikams žaidė su kitais vaikais kovas, vartodami vaikiškus, bet panašius į tėvo, ginklus. Žiaurumas su gyvuliais, kuris pasireiškia ir mūsų laikų vaikuose ir yra aiškinamas klaidingu auklėjimu, irgi esąs palikimas anų laikų, kada tarp žmogaus ir gyvulio - žvėries ėjo nuolatinė kova, o vaikai taip pat dalyvavo toje kovoje, pirmiausia žaisdami, o paskui verčiami reikalo apsiginti, maitintis. Iš tų senovės reikalų ir kovų vaikuose esąs pasilikęs ataviskas atgarsis, kurį tėvų išmintis ir budrumas gali pakoreguoti, suvaldyti, pakreipti kita linkme.

Nesigilinsime čia į šios teorijos patikimumą. Bet iš tikrųjų, jei atidžiau stebėjote savo mažuosius, galėjote pastebėti, kad vaikuose instinktyvus linkimas į žiaurumą yra labai silpnas. Mažyčiai, paprastai, susitikę su gyvuliu, rodo jam tam tikros meilės, draugiškumo. Šiuos kūdikio santykius su gyvuliais dažnai iškreipia suaugusieji, kurie, vaiką gąsdindami gyvuliu, su-

nyboje, vedybas, susilaukimą pirmojo sūnaus ir t. t. Laiškuose nuolat jis vis primindavo tą laiką ir tą vietą, kur jis vėl surado Dievą, o drauge ir gyvenimo laimę. O Dievas buvo jo pavogtuose lagaminuose...

(Išvertė P. Alšėnas)

ardo tą draugystę. Jeigu paliksite kūdikį vaduotis jo instinktu, pastebėsite, kad jis pasitiki ir myli visą aplinką, kurioje žengia pirmuosius savo žingsnelius. Todėl šalia kūdikio atsiradęs gyvas ar padirbtas gyvulėlis bus jo bučiuojamas, glostomas, myluojamas. Tik vėliau ima reikštis palinkimas į smurtą, bet tai įvyks tada, kai prie nekalto kūdikio džiaugsmo prisidės jo sąmonė, kad jis yra viršesnis už gyvulį. Tada vaikas ims gyvulius kankinti, net žudyti vis tiek, ar jie bus gyvi, ar tik žaislai.

Kaip tik šiuo metu reikalinga tėvams - auklėtojams įsikišti ir pakoreguoti vaiko santykius su gyvuliu.

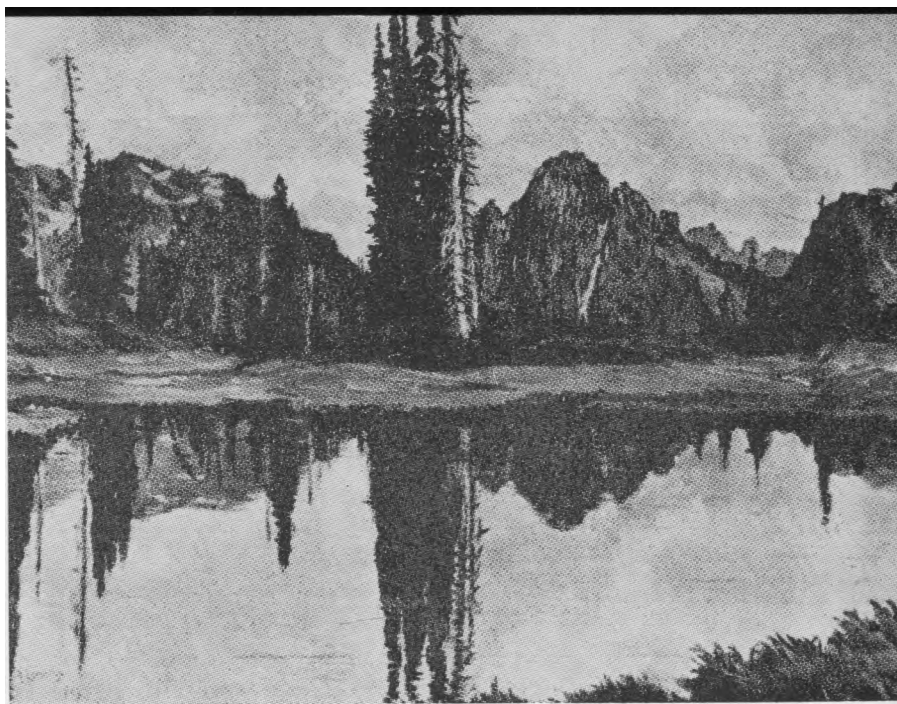
Vaikas tam tikrame amžiuje ima darytis eksperimentatorius, nori pats viską iširti, patirti. Jam yra įdomu, kaip yra padaryti jį supantieji daiktai, kas yra jų viduje. Paduokite tokiam vaikui meškiuką, kuris paspaustas reikia, vaikas jį tuoj išardys ieškodamas, iš kur tas balsas. Šio palinkimo vedamas, ims "nagrinėti" ir gyvą gyvulį – jam labai įdomu, kaip jis "padarytas".

Čia tėvų-auklėtojų pareiga paaiškinti vaikui, koks yra skirtumas tarp negyvo meškiuko ir gyvo katino, kuris, tampomas už uodegos, kniaukia, ginausi. Gyvas gyvulėlis jaučia jam daromą smurtą, skausmą. Vaikui nebus sunku tai suprasti, nes ir jis pats pradeda pajusti skausmo išgyvenimą. Svarbu sužadinti vaikuose užuojautą kenčiančiam bei skausmą jaučiančiam gyvulėliui ir nedaryti jam to, ko pats vaikas ima nepakelti. Galėjote pastebėti, kad vaikas instinktyviai neperneša kraujo. Jis susižeidęs dažnai verkia ne tiek dėl to, kad skauda, bet dėl to, kad mato savo kraują. Šis pasibaisėjimas krauju turi būti nukreipiamas į pasibaisėjimą ir kito kraujo, ypačiai gyvulio, kurį vaikas nori kankinti iki kraujo.

Vaiko kontaktas su gyvuliu - žaisliu prasideda nuo jo pirmosios kūdikystės iki maždaug trejų metų. Nuo trečių - ketvirtų metų vaikai ima nedomėti meškiukais, kačiukais, ančiukais. Veltui tėvai juos tada vaikams bruka (esu matęs, kaip vienoje vaikų stovykloje motina atvežė savo 8 metų sūneliui pažaišti meškiuką; vaikas ne tik nuo jo bėgo, bet ir nuo motinos, kuri jį išstatė prieš draugus pajuokai). Berniukai tada pereina prie automobilių, vežimėlių, ginklų, o mergaitės prie lėlių. Tai vaiko amžiaus periodas, kada lytys ima išsiskirti ir pradeda rodytis pirmieji vyriškumo ir moteriškumo ženklai. Jei šios diferenciacijos nėra, jei vaikas, kuris stovi ant savo racionalių gyvenimo slenksčio, yra abejingas šiems specifiniams žaislams, jei net jaučia jais pasibaurėjimą, tai ženklas, kad vaikas vystosi nenormaliai. Kaip iš mažo diegelio galima atspėti, koks yra augalas, taip iš vaiko natūralių palinkimų, kurie pasireiškia jo gyvenimo ryte, galima spėti apie būsimą asmenybę. Jei berniukas linkęs žaisti su lėlėmis, o mergaitė su šautuvėliais ir automobiliais – yra ženklas, kad toks kūdikis dvasiniai ir fiziniai vystosi nenormaliai. Tai signalas, kad natūralioje vaiko prigimties laboratorijoje yra kažkas sutrikę. Tada tėvų - auklėtojų pareiga grąžinti kiekvieną elementą į savo tikrąją paskirtį ir funkciją. Tačiau reikia pabrėžti, kad tokie patologiniai reiškiniai yra reti. Daugumoje šio amžiaus vaikai vystosi normaliai, ir jų žaislų pasirinkimas (o jis šiandien tikrai gausus) yra atitinkamas natūralius vaiko palinkimus.

Kada vaikas ima pažinti daiktus, juos skirti savo aplinkoje ir vadinti juos vardais, berniukas ima rinktis automobilius, įvairias mašinas, orlaivius ir ginklus. Mergaitės renkasi lėles ir

A. Žmuidzinavičius
Rojaus ežeras

palaipsniui pereina nuo motinystės (lėles maitina) prie socialinio jausmo: lėlė - kūdikis virsta lėle-ligoniu, kurį reikia slaugyti, duoti vaistų, aprišti žaizdas. Tas rodo, kad mergaitė išplečia savo santykius su pasauliu, kuriam ji randa savo pašaukimą.

Mergaitės domėjimasis lėlėmis baigiasi tada, kai ji virsta jaunuole ir jos dėmesys nuo lėlės persikelia į ją pačią. Kai pastebėsite, kad jūsų dukra jau mėgsta pasižiūrėti į veidrodį, nemanykite, kad tai tuštybė: ji ieško pačios savęs. Tada lėlių jai jau nesiūlykite. Jos dėmesio centras dabar jau yra ji pati. Lėlių "mama", "slaugė", "siuvėja" dabar ima žaisti šokėją - baleriną, ima pamėgdžioti artistes, kurias ji matė žurnaluose, kine, televizijoje. Tėvai - auklėtojai čia turi būti ypatingai budrūs ir nukreipti dukros dėmesį į tikrąjį grožį, kuris yra kilnios sielos atspindys. Čia yra proga duoti mergaitai pirmuosius pamokymus apie jos skaistybę. Reikia supažindinti su balerinų, artistų pašaukimu, kur neužten-

ka vien išorinio grožio, bet reikia pasiukojimo, darbo, išsilavinimo, žodžiu, dvasinės kultūros.

Su berniukais yra kiek kitaip. Ginklai, kaip žaislai, jei vaikai yra saugojami nuo išorinės įtakos (komikų, kino, televizijos), berniukams nėra lemiamos reikšmės. Ginkluotus kaubojus ir indėnus jie žaidžia tik prisižiūrėję kovos vaizdų iš šalies. Natūralaus palinkimo į šias "kovas" vaikai neturi, nebent tuo atveju, kai jie nori išbandyti savo fizinį pajėgumą, nugalėdami silpnesnįjį. Amerikiečiai mėgsta pavaizduoti "didvyriškas" kovas, kai jie naikino indėnus, juos negailestingai žudė. Tai buvo tikras genocidas, svetimos žemės grobimas. Čia gera proga vaikams paaiškinti tokių kovų prasmę, be to, paaiškinti V-jį Dievo įsakymą.

Berniukuose palinkimą pabrėžti savąjį "aš" kovose greitai nuslopina dėmesys motorais, mašinomis, automobiliais, orlaiviais. Čia vaiko fantazijai ir dėmesiui tiek daug galimybių ir patirties: judesys, forma, spalva, mechaniz-

mas, garsas, greitis patraukia jo norą pažinti, išbandyti, palyginti. Jis ima išardinėti ir vėl sustatyti savo "mašinas", kombinuoja, daro naujus "išradimus".

Vaiko psichologai yra pastebėję, kad paskutiniaisiais laikais, nepaisant komikų, filmų ir televizijos pateikiančių individualinius ir kolektyvinius kovų vaizdus, vaikus labiau vilioja visokie nauji išradimai, erdvės užvaldymas. Šiais dalykais vaikai ypatingai domisi. Julės Verno fantastiški romanai šiandien virsta realybe. Visokie sputnikai skrieja aplink žemę, virsdami žvaigždėmis, kurias skriejančias gali ir vaikai matyti. Paslaptingos bangos atsimušą į planetas ir grįžta į žemę. Tai gi, ir vaikų dėmesys krypsta į šiuos reiškinius. Švino kareivėliai, traukinukai, automobiliai jau mažiau domina vaikus. Ypačiai iš vaikų žaidimų apyvartos vis labiau dingsta ginklai. Kaubojai užleidžia vaikų dėmesyje vietą naujiems didvyriams, kurie tyrinėja erdves, gamina fantastinius satelitus. Žaislų rinka pateikia vaikams naujus modelius visokių "satelitų", kuriais vaikai mielai žaidžia, leisdami juos jei jau ne į erdves, tai bent virš savo namo stogo. Jei vaikai dar žaidžia kovą, tai nebent su Marso gyventojais, nusileidusiais ant žemės. Bet šios kovos epizodus vaikai ima iš suaugusių, kuriems atrodo, kad Marso gyventojus, jei tik jie pasirodys mūsų tarpe, reikia tuojau nužudyti. Vaiko fantazijoje Marso gyventojai yra labiau panašūs į angelus negu į žemės gyventojų priešus.

Iš to seka išvada, kad kūdikis renkasi žaislus pagal savo natūralų palinkimą, o paaugęs jau šiame pasirinkime yra veikiamas išorinės aplinkos. Vaikas, žaisdamas perkelia jį supančią realybę į savąjį fantastinį pasaulį, kuriame jis yra aktyvus veikėjas. Svar-

bu tad, kad tėvai - auklėtojai neiškreiptų šio natūralaus vaiko palinkimo savo neišmintingumu, nesidomėjimu vaiko pasauliu, blogu pavyzdžiu, nes vaikas yra lyg maža beždžioniukė – greitai kopijuojas tai, ką jis mato suaugusiuose. Labai svarbu vaiko natūralius palinkimus ir jo nekaltas fantazijas neužnuodyti komikų, kino ir televizijos vaizdais, kurie, ypačiai Amerikoje, atlieka destruktivų darbą vaikų auklėjime. Jei vaikas vakare televizijoje prisižiūri visokių baisenybių, jis miega neramiai, jį kamuoja baisūs sapnai, jo fantazija sužalojama, užkrečiama nesveikais pajaudinimais. Nenuostabu tad, kad giliai pergyvendami visokius kaubojų ir indėnų naikinimo nuotykius, vaikai ir žaisdami juos pergyvena ir kartoja. Matytieji žiaurumai daro ir vaiką žiaurų, nes jis žaidimą realiai išgyvena. Prieš kiek laiko italų spauda rašė, kad Romos priemiestyje būrys vaikų, žaisdami indėnus, pagautą "priešą" pririšo prie medžio ir, sukūrę laužą, gyvą sudegino. Policijos tardomi mažieji žmogžudžiai naiviai prisipažino padarę lygiai taip, kaip buvo matę filme...

Tai gi, maloni Ponia, dėmesio vaikų žaidimams ir žaislams! Pastebėjus kai kurių netikslumų šioje svarbioje vaiko pasaulio aplinkoje, reikia tuojau taisyti ir šalinti visa tai, kas gali iškreipti natūralų vaiko vystymąsi, bet ypačiai apsaugoti jo asmenybę nuo žalingos išorės įtakos, kuri veikia neigiamai į besiformuojantį ateities žmogų. Juk vaikas bręsta ir formuojasi dvasiniai, taip pat žaisdamas.

Daugumas šio numerio iliustracijų yra meno kūriniai, buvę Čiurlionio Galerijoje surengtoje kolekcionierių meno parodoje praėjusių metų pabaigoje.

AR KATRELĖ BUS LAIMINGA?

K. EGLINIS

Katrelė buvo vienintelė dukra pasiturinčioje šeimoje, todėl augo tėvų, o ypač motinos, labai lepinama. Motina juk norėjo, kad ši vienintelė jų dukrelė būtų laiminga.

Katrelei jau seniai laikas keltis, bet ji ilgai vartosi lovoje ir į mamytės raginimus rengtis nekreipia nė mažiausio dėmesio. Juk mamytė visada taip: rodos, barasi ir kalba piktai, bet jeigu jos nepaklausysi, blogiau nebus. Taip dar net geriau – mama pati viską padarys.

– Katrele, kelkis! – žadina vėl mama, ruošdamasi virtuvėje. – Jau seniai laikas. Pavėluosi į mokyklą!

Katrelė tingiai rangosi lovoje, kažką niurna panosėje, bet vis nesikelia.

– Katrele, ar jau atsikėlei? – vėl girdisi mamos balsas. – Batukai po lovyte, kojinelės ant kėdės. Aukis ir greit prauskis. Vandenėlį aš jau pasūdziau. Skubėk!

– Jau, jau, jau atsikėliau, – ilgai nutęsdama žodžius, atsako Katrelė ir, pritraukusi prie veidelio kelius, ima suptis lovelėje. Jai įdomu nepaklusnumu erzinti motiną.

– Tai tu dar lovoje! – šaukia į kambarį įbėgusi motina. – Ką pasakys tau mokytoja, kai pavėluosi į pamokas?

Ir pati motina ją auna, prausia, rengia ir net maitina, o paskui, pagriebusi už rankos, skubiai tempia į mokyklą, nes Katrelė įprato būti lydimą ir vieną į mokyklą neina. Kas gi ją ten nurengs? Kas pasiaiškins mokytojai dėl pavėlavimo? O pavėluoti Katrelei pasitaiko dažnai... Bet juk tai nebaisu

– mama mokytoją atsiprašys.

Mokyklos gyvenimas griežtai skiriasi nuo įprasto gyvenimo namie, todėl čia Katrelė susiduria su dideliais sunkumais. Mokytoja reikalauja tvarkingo, savarankiško darbo, reikalauja paklusnumo bei mandagumo, prie ko Katrelė nėra įpratusi, todėl iš pradžių mokykloje jaučiasi labai nelaiminga. Vėliau, dėka didelių mokytojos pastangų, mergaitė įsijungia į mokyklinį gyvenimą, stengiasi tvarkingai atlikinėti pamokas ir švariai užlaikyti knygas, įpranta ir gražiai pasveikinti pažįstamus gatvėje. Tačiau namie visai kita tvarka. Namie viską galima sujaukti, išmėtinėti, vaikščioti nesiprausęs, galima neklaustyti mamos ir jai nemandagiai atsakinėti. Namie nėra jokių pareigų. Mama, jeigu ir liepia ką nors daryti, tai tik šiaip sau, nes iš tikrųjų viską pati padaro. Juk Katrelė dar tokia maža. Kam jai užkrauti rūpesčius?

Mergaitė auga. Sulaukia jau šešiolikos metų. Galėtų motinai būti pavaduotoja, bet juo ji didesnė, juo daugiau motinai su ja rūpesčių. Dabar jau ji įsakinėja motinai ir pyksta, jeigu jai nelaiku kas nors padaroma. Prie stalo raukia nosį, nes jai viskas neskanu, viskuo yra nepatenkinta, o susirūpinusi motina keliai nuo stalo ir bėga atnešti dukrelei ko nors skanesnio.

– Vargšė mergaitė! Vis tokia pat silpnutė, nevalgi, lepi. Dabar jaunimas kitoks negu mūsų laikais. Silpnesnis...

Ir neprotingos meilės diktuojama dar labiau lepiną ir dvasiškai žeidžia dukterį.

– Katrele, parnešk iš krautuvės cukraus, – prašo mama.

– Aš neturiu laiko, parsinešk pati!

– šiurkščiai atsako Katrelė.

K. Šimonis

Mergelė

— Katrele, sutvarkyk virtuvę, aš jau nebesuspėju!

— Dėl ko gi šiandien jau aš turėčiau virtuvę tvarkyti? Visuomet apsieidavai be manęs, apsieisi ir dabar. Aš esu pavargusi!

— Tikrai mergaitė pavargusi... Jai taip anksti reikia keltis, tiek daug ruošti pamokų, — pradeda dejuoti ir motina.

— Suplauk už mane indus, Katrele, aš šiandien taip pavargusi, kad jau daugiau nebegaliu.

— Aš turiu indus plauti! — įsižeidusi sušunka mergaitė. — Negi aš tam gimnaziją lankau, kad tapčiau indų plovėja? Jeigu šiandien negali suplau-

ti, suplausi rytoj — indai nepabėgs! Aš turiu pakankamai savo darbų!

Ir taip mama vėl stengiasi bent kiek užvaduoti dukrelę nuo jos sunkių darbų. Valo jai batukus, lygina suknelę, kloja lovą, tik pavalgyti už ją dar negali. Jeigu mama nesuspėja sutvarkyti jos daiktų, tai jie mėtosi visur, nes Katrelei netvarka akių nebado, prie to ji jau nuo mažens pripratusi. Kartais tėvui įgrįsta toks nuolatinis dukters atsikalbinėjimas, ir jis kartą nori užbaigti su jos tinginiavimu, bet neprotinga motinos meilė vėl užbėga už akių:

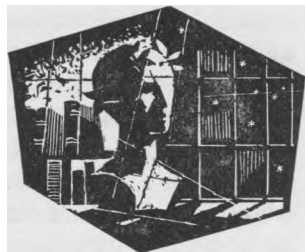
— Kam čia bari vaiką? Pasidarysiu aš pati. Tegul tik mokosi ir žino, kad pas tėvus auga. Kai nuo mūsų atsisks, tada privargs ir prisidirbs.

Tėvas nusileidžia, ir Katrelė auga baltarankė, vis labiau reikalaujama sau dėmesio, kitų žmonių rūpesčio, laiko, kantrybės, lėšų, nieku už tai neatsilygindama, nepareikšdama jokio dėkingumo, nejausdama kitiems jokių pareigų.

Praeis dar keletas metų, ir mergaitė bus priversta atsisakyti rūpestingos tėvų globos. Koks smūgis bus jai, kai iš jos, kaip ir iš kiekvieno žmogaus, gyvenimas pareikalaus rūpesčių, darbo, pareigų, o gal net ir vargo! Pripratusi naudotis kitų žmonių darbu, augdama be rūpesčių ir be pareigų, vėliau, susidūrusi su tikruoju gyvenimu, jausis labai nelaiminga ir gal nekartą, prisiminusi neprotingą tėvų auklėjimą, nejaus jiems jokio dėkingumo, o tik kartų priekaištą.

Reikia mylėti kitų įsitikinimų asmenis, bet negalima toleruoti jų klaidų. Reikia toleruoti kitas sroves, bet negalima toleruoti jų skelbiamo klaidingo mokslo.

idėjos ir žmonės

UŽ PASAULIO GYVYBĘ!

ALDONA ŠMULKŠTIENĖ

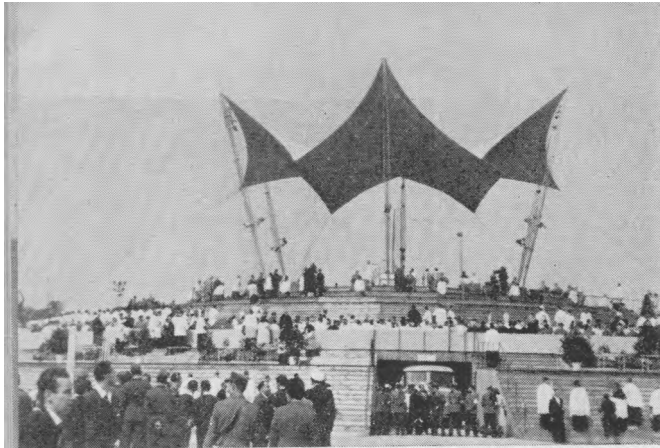
Eucharistija yra katalikiškojo gyvenimo centras. Čia mes visi pasijuntame viena, visi esame to paties Kristaus kūno nariai. Dėl to senovėje dvasiškai ir kiti tikintieji rinkdavosi Romoje, vienoje ar kitoje vietoje, drauge pasimelsti ir atnašauti vienos bendros aukos. Kiekviena tokia vieta buvo vadinama "statio urbis" (miesto stotis). O kai šv. Tėvo legatas, apsuptas visų kraštų dvasiškių ir kitų tikinčiųjų. Eucharistinio Kongreso metu Muenchene aukojo iškilmingas šv. Mišias, tai "statio urbis" išsiplėtė į "statio orbis" (pasaulio stotį). Juk to pageidavo pats Viešpats, sakydamas, kad "duona, kurios aš duosiu, yra mano kūnas už pasaulio gyvybę". Šio posakio dalis "už pasaulio gyvybę – pro mundi vita" tapo 37-tojo Pasaulinio Eucharistinio Kongreso šūkiu. Šis kongresas, įvykęs Muenchene praėjusių metų vasarą, nuo liepos mėn. 31 d. iki rugpiūčio mėn. 7 d., sutraukė šimtus tūkstančių žmonių iš viso pasaulio.

Jau šeštadienį, liepos 30 d., buvo sunku traukinyje surasti vietą. Įvairių tautybių, įvairių luomų ir įvairaus amžiaus maldininkai visokiausiomis susiekimo priemonėmis traukė į Muen-

cheną švęsti Eucharistijos garbinimo šventės. Šis kongresas pasižymėjo nepaprastai dideliu dalyvių skaičiumi: 30 kardinolų, 450 vyskupų, tūkstančiai kunigų bei vienuolių ir virš milijono pasauliečių maldininkų buvo susirinkę paskutinę kongreso dieną pamaldų aikštėje – Theresienwiese.

Šiame kongrese dalyvavo ir apie 400 lietuvių iš įvairių pasaulio kraštų. Lietuviai dalyvavo bendroje kongreso programoje, bet turėjo ir savo atskirą programą. Jie buvo apsistoję seselių vienuolyno mokyklos moderniose patalpose pačiame miesto centre. Šį pastatą puošė per kelis aukštus nusitęsusi didžiulės trispalvės. Kitur jų nebuvo matyti, nes Tylinčioji Bažnyčia oficialiai niekur nedalyvavo. Taip buvo pageidauta kongreso šeimininkų, vokiečių, kad pritrauktų daugiau dalyvių iš anapus geležinės uždangos. Bet, deja, tai nieko nepadėjo, nes iš ten dalyvių beveik nebuvo.

Lietuviai kongreso metu stengėsi išnaudoti kiekvieną, nors ir mažiausią, progą nešti kenčiančios Lietuvos vardą į žmones. Oficialiai negalėdami to padaryti, veikė grupelėmis arba pavieniui. Kiekviena lietuvaitė, kiekvie-

1. Didysis altorius Kongreso aikštėje — Theresienwiese.

2. Studentai neša žemės vaisius — aukas jaunimo pamaldų metu Bavarų paviljono salėje.

nas lietuviukas, pasipuošęs tautiniais rūbais, buvo savo tautos ambasadoriai, garsinę Lietuvos vardą.

Antradienį, rugpiūčio 2 d., tautiniais rūbais pasipuošusios moterys ir mergaitės vyko į Muencheno priemiestį Karlsfeldą sutikti Jo Em. kard. Minimi, šv. Tėvo skirto specialaus tremtinių dvasinio globėjo. Prie kuklios tremtinių bažnytelės buvo susirinkęs gausus būrys įvairių tautų atstovų, ir kiekviena tautinė grupė stengėsi kokia

nors kuklia programėle pasirodyti kardinolui. Lietuviai susiorganizavo į vieną būrį prie kardinolo automobilio, norėdami jį išpūdingai išlydėti, nes kitaip kardinolą pasiekti dėl didelės žmonių minios buvo beveik neįmanoma. Prisiartinęs kard. Mimmi buvo apsuptas lietuvaikių, pasipuošusių tautiniais rūbais. Jam buvo įteikta kukli tautiniais motyvais dovana ir trumpai pasakytas sveikinimas itališkai. O visa grupė sudainavo "Leiskit į Tėvynę". Maloniai nustebintas kardinolas stovėjo viduryje, laimino, grožėjosi tautiniais rūbais. Čia pat buvęs "Amerikos Balso" atstovas paprašė kardinolą pasakyti keletą žodžių į Lietuvą. Kardinolas paprašė keletą minučių palaukti. Kiek pagalvojęs, pasakė labai nuoširdžių žodžių kenčiantiems lietuviams, guosdamas juos ir stiprindamas jų viltis. Lietuviai sušuko tris kartus "valio", o lipant kardinolui į automobilį, — "Viva ii Papa!"

Tą patį vakarą Oberwiesenfelde, kongreso palapinių mieste, vyko pasaulio jaunimo susitikimas, kur dalyvavo ir lietuviukai, saleziečių gimnazijos auklėtiniai. Jie publikos labai šiltai buvo sutikti ir pasveikinti, kaip Tylinčios Bažnyčios lietuvių tautos atstovai. Jie pirmieji pašoko ir keletą tautinių šokių, publikos taip labai šiltai sutiktą.

Penktadienį, rugpiūčio 5 d., grupelė lietuvių nuvyko į netoli Muencheno esančią buvusią Dachau koncentracijos stovyklą dalyvauti Kristaus Agonijos koplyčios pašventinimo iškilmėse. Jie maldoje prisiminė ir čia kentėjusius bei žuvusius lietuvius. Tautiniais rūbais pasipuošusios lietuvaitės, stovėjusios pirmose eilėse, atkreipė įvairių pasaulio kraštų korespondentų dėmesį ir buvo nuolat fotografuojamos bei filmuojamos. Žinoma, klausimai pylėsi iš visų pusių, ir mūsų lietuvaitės atsakinėjo, kokiomis kalbomis tik bemo-

kėjo, kad jos esančios Tyliosios Bažnyčios lietuvių tautos atstovės, tremtinės, atvykusios čia pasimelsti už Dachau stovykloje kentėjusius ir Lietuvoje tebekenčiančius brolius bei seses.

Šeštadienis, rugpiūčio 6 d., buvo skirta viso pasaulio jaunimui. Čia oficialiai dalyvavo du lietuviai, studentė ir studentas, pasipuošę tautiniais rūbais. Kongreso lietuvių komiteto pastangomis jie buvo parinkti, drauge su vokietaitė ir aire, kaip žemės ūkio kraštų atstovai, reprezentuoti Europos kontinentą ir drauge su kitų penkių kontinentų atstovais nešti prie altoriaus žemės ūkio vaisius, aukojant juos Viešpačiui drauge su duona ir vynu. Kadangi tą dieną pylė kaip iš kibiro, tai pamaldos vyko Bavarijos paviljono salėje, išpuoštoje daugybės šalių vėliavomis. Pamaldose dalyvavo apie 60.000 jaunimo su savo organizacijų vėliavomis, kurios lyg miškas rikiavosi salės pasieniais. Dalyvavo ir lietuviai ateitininkai iš Vasario 16-sios ir Saleziečių gimnazijų, tautiniais rūbais ir su tautine bei ateitininkų vėliavomis. Mūsų jaunimo grupelė stovėjo netoli altoriaus, o abu studentai, vaisių nešėjai, savo puošniais tautiniais rūbais traukė visų dėmesį ir buvo nuolat fotografuojami bei filmuojami ne tik pavienių korespondentų, bet ir televizijos bei filmų kronikoms. Tą dieną lietuvaitė studentė įkalbėjo į "Amerikos Balsą" sveikinimo žodį Lietuvos jaunimui.

Lietuviai dalyvavo ir visuose svarbiausiuose Eucharistinio kongreso įvykiuose: Muencheno kardinolo Wendel pontifikalinėse šv. Mišiose, Popiežiaus atstovo kard. Testa sutikime, kongreso atidaryme, iškilmingose pamaldose kongreso aikštėje kas vakarą ir kongreso uždaryme. Buvo nuvykę taip pat ir į Oberammergau Kristaus kančios

vaidinimą. Laisvesnėmis valandėlėmis lankė įvairias šia proga suruoštas religinio turinio parodas, gausius Muencheno muziejus ir meno galerijas, ta proga suruoštas paskaitas bei minėjimus, kuriuos visus čia sunku ir išvardinti.

Grynai lietuviškoje programoje buvo kasdieninės lietuviškos pamaldos bei pamokslai ir bendros išvykos. Vienas svarbiausių lietuviškosios programos įvykių buvo ateitininkijos 50 m. jubiliejaus minėjimas rugpiūčio 5 ir 6 d. Pirmąją dieną visi ateitininkai ir svečiai išklausė T. P. Brazio, M.I.C. paskaitos "Visa atnaujinti Kristuje". Tą pačią dieną įvyko ir sendraugių, studentų bei moksleivių atskiros konferencijos. Antroji diena buvo pradėta vysk. V. Brizgio atnašautomis šv. Mišiomis ir T. V. Gidžiūno, O.F.M. pamokslu. Pamaldų metu giedojo Memmingeno lietuvių choras, diriguojamas M. Budriūno. Po pietų vyko iškilmingas posėdis ir meninė dalis. Iš sveikinimų raštu pažymėtini: šv. Tėvo laiškas, Vokietijos parlamento atstovo dr. Willecke ir Pax Romana atstovo amerikiečio Kirschner sveikinimai. Meninėje dalyje buvo solistė Uknevičiūtė, Saleziečių gimnazijos tautinių šokių grupė, dr. J. Sakalauskas, paskaitęs savo poezijos, ir Memmingeno lietuvių choras.

Visiems dalyvavusiems ir iš tolo sekusiems bei malda besijungiantiems šis kongresas, ši meilės, vienybės ir taikos sakramento šventė, šis Kristaus aukojimasis už pasaulio gyvybę paliko šviečiančiu kelrodžiu ir jėgų šaltiniu mūsų sunkiomis dienomis.

Kam sunkenybės ir kliūtys atima norą dirbti, tas mažai tenuveikia.

J. Huter

(Dailininko Juozo Pautieniaus 60 metų proga)

Įvairiais keliais kūrėjai žengia į kūrybos erdvę. Ne vienas meno filosofas, istorikas bei kritikas bandė nustatyti tam tikras normas, nubrėžti tam tikras diagramas, iškelti tam tikras sąlygas ir būtinybes. Deja, galinga kūrybinio gyvenimo upė kartais prasiveržia pro stipriausias užtvankas, be atodairos užliedama dėsnių ir taisyklių rūmus, ir, žiūrėk, kartais sausoje žemėje ištrykšta nesenkančios gyvybės šaltinis.

Neįprastu keliuėjo ir dailininkas Pautienius. Po įžanginių studijų, po būtino techninio pasirengimo jis pradėjo tapyti jauno kūrėjo užsidegimu, kol jo pastangos sustojo sauso realizmo nepatrauklume. Mat, jam trūko veido, spalvų, trūko kompozicijos. Tai galėjo būti ir savotiškas menkystės pajutimas. Tuk vietiniai horizontai buvo riboti. Per maža būta akstino. Išradingumui reikėjo didesnio vaizdinio ir idėjinio paskatinimo, kurio artimoji aplinka, tur būt, nedavė.

Akys atsivėrė, pamačius Vakarų Europos meną. Dailininkas, kuris buvo padėjęs į šalį teptuką ir pakeitęs profesiją, 1948 metais pajunta krizės galą. Kūrybinės kovos ir ambicijos pasaulyje vyksta persilaužimas, ir nusivylimą pergyvenęs kūrėjas apsisprendžia grįžti į meną. Neveiklumo dienos pasibaigė. Netikrumas ir savimi nepasitikėjimas pamažu užleidžia vietą vilčiai, naujo kūrybingumo pajautimui. Dailininkas parduoda arklį, vežimą. Perka drobę ir dažus.

Pirmieji bandomieji žingsniai veda į Pilkąjį Periodą, po 25 metų pertrau-

kos. Nežinojęs ašarų, nepajusi džiaugsmo. Bet iki džiaugsmo dar toli. Šis periodas, apimęs 1953-1955 metų laikotarpį, yra nedrąsus, netikras. Pasigendama dramatiškumo. Dominuojanti spalva – pilka. Dailininkas bijo prabilti drąsiai, gaivalingai. Pilkumu bando apgaubti drąsesnę mintį, spalvingesnę mostą. Bet po pilkumo, kaip po pilkais pelenais, rusena ugnis.

Ir netrukus ateina Žydrasis Periodas. Ateina ne staigiai, bet pamažu, palaipsniui skatindamas kūrėją išdrįsti nusijuokti gaivalingai ir skambiai. Laikotarpis apima 1954-1957 metus. Atsiranda šviesa, ryški spalva. Visa skalė šviesi: daug saulės ir daug šešėlių. Atrodo, kad dailininkas deda ypatingas pastangas pasilikti impresionistų, pabrėždamas šviesą ir šešėlį. Dabar tematika labai aiški. Kūrėjas jaučiasi turtingas naujame išradingume. Kiekvienas paveikslas gauna naują ir skirtingą dangaus apšvietimą.

Žydrasis Periodas veda į Dekoratyvųjį. 1958-1959 metai. Tapyba labai dinamiška ir nepaprastai spalvinga. Susidaro įtikinantis išpūdis, kad dailininkas atrado save ir laimingu savęs atradimo džiaugsmu nori pasidalinti su visais. Į kurią tik pusę žvelgia kūrėjo akys, jos mato gėles, vaisius, žydinčią ir saulėje paskendusią gamtą. Šio laikotarpio kūryba pasižymi šviesos afektu stiprumu.

Paskutinysis periodas, kurį dailininkas Pautienius vadina "Žydinčiu bei Mėlynuoju", vainikuoja jo kūrybinės pastangos žydinčiu grožiu. Čia yra daug davinių, tvirtinančių, kad šis kūrėjas laisvu apsisprendimu skleidžia grožį. Todėl šio laikotarpio kūryba žy-

rūpimieji klausimai

MALDA IR ŽMOGAUS GYVYBĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Didž. Gerb. Redaktoriau,

Būčiau labai dėkingas, jeigu atsakytumėte į žemiau pateiktus mano klausimus, kurie, manau, gal yra aktualūs ir kitiems skaitytojams.

Už atsakymą dėkingas *Pi. A.*

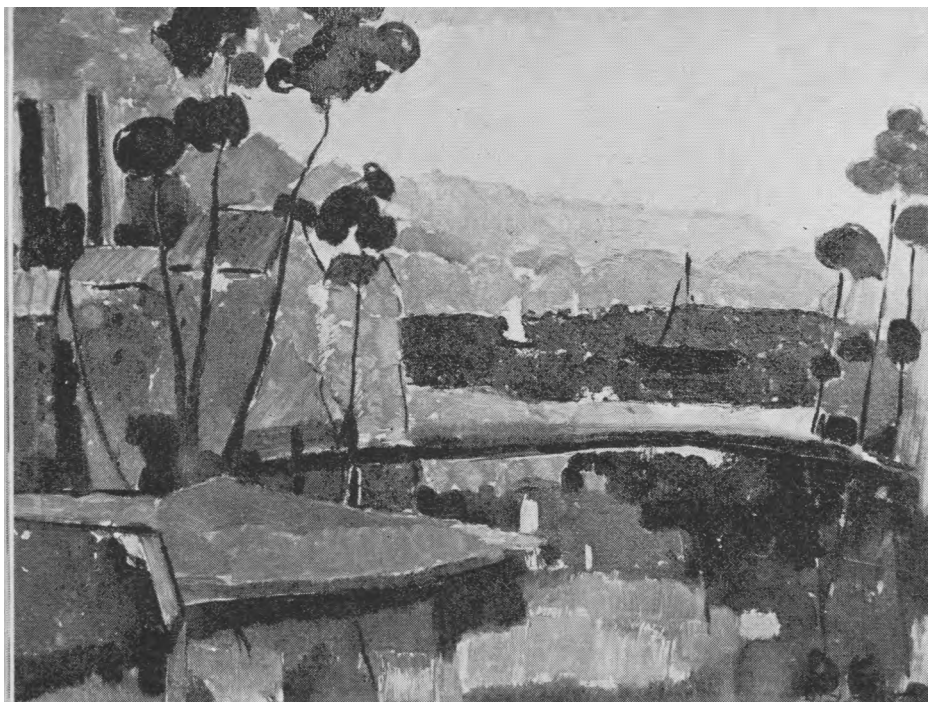
1. Malda yra intymus pokalbis su Dievu, padėkojimas Jam už gautas malones arba prašymas Jo pagalbos.

di. Paveikslai įtikinančiai kalba, kad tapytojas yra spalvos meisteris. Įdomu pastebėti, jog dviejų paskutiniųjų periodų kūryba patiko ir dailininkams, ir žiūrovams.

Impresionistinės dailininko Pautieniaus pastangos kuria modernizmą, kuris remiasi logika. Paskutinioji jo paroda Čiurlionio Galerijoje aiškiai rodo, kad dailininkas nuėjo ilgą ir pažangų kelią nuo "Pilkos dienos" iki "Pavasario prie šaltinio". Jis priklauso palyginti negausiam lietuvių dailininkų skaičiui, kurie turi visiškai savitą ir originalų veidą. Faktas, kad virš 200 žmonių Amerikoje yra išgiję dailininko Pautieniaus paveikslų, liudija tarp kitko ir jo stiprų kūrybingumą. Tegul ir toliau jo kūrybinė ugnis dega spalvingai, šviesiai ir gaivalingai.

Šventieji sako, kad, jeigu malda yra nuoširdi, galima išprašyti visko, kas žmogaus sielos išganymui yra reikalinga. Tačiau dažnai įvyksta taip, kad žmogus dar šiaip taip prisiverčia melstis, bet giliau susikaupti ir nukreipti mintis į Dievą nebepajėgia. Jo lūpos šnabžda maldos žodžius, bet mintys skrajoja visai kitur. Ar tokia malda turi kokią nors vertę? Ar tokioje padėtyje esant, dar verta mėginti melstis, ar geriau visai nesimelsti?

2. Mes žinome, kad atimti sau pačiam gyvybę yra mirtina nuodėmė. Bet ar čia nėra išimčių? Ar negali už tėvynės laisvę kovojęs žmogus atimti sau gyvybės, kai priešo yra apsuptas ir kai jokios išsigelbėjimo vilties jam nėra? Jeigu priešas tokį žmogų sugaus, tai iš jo tyčiosis, kankins ir pagaliau vis tiek nužudys. Tad ar negeriau, jei pats žmogus atims sau gyvybę, išvengdamas visų tų pasityčiojimų ir kankinimų? Mes savo tautos istorijoje turime daug pavyzdžių, kai lietuviai, nenorėdami pasiduoti priešui, susideginavo ant laužo ar kitokiais būdais nušizudydavo. Kartais panašiai pasielgdavo ir partizanai. Jie nešiodavosi piilulę nuodų, kad, užėjus neišvengia-

J. Pautienius
Uoste

mam pavojui, galėtų sau atimti gyvybę. Kaip į tai žiūri teologijos mokslas?

3. Atimti kitam gyvybę draudžia penktasis Dievo įsakymas, bet ar ir čia nėra išimčių? Pvz. kariaujant su priešu, ginant nuo užpuoliko savo gyvybę, ginant mergaitei savo nekaltybę ir t. t.?

4. Kristus buvo kilęs iš išrinktosios žydų tautos. Žydai, drauge su Juo gyvendami ir Jo darbus matydami, galėjo suprasti, kad Jis yra ne tik paprastas žmogus, bet ir Dievas. Tad dėl ko jie nuo Jo nusisuko ir Jo nepripažino Dievu? Kaip dabar žydai žiūri į Kristų ir į Jo nukryžiuavimą? Ar pripažįsta, kad Jis buvo Dievo Sūnus, ar gal visai nepripažįsta, kad jis šioje žemėje yra gyvenęs?

Gerbiamasis,

Čia suminėti klausimai "Laiškuose Lietuviams", nors gal kartais ne visai tiesioginiai, jau buvo nagrinėti, tad į juos dabar atsakysime gana trumpai.

Malda

Teologai išskaičiuoja keturias maldos rūšis: garbinimo, padėkojimo, atsiprašymo ir prašymo. Dažnai toje pačioje maldoje gali būti visos šios keturios maldos rūšys. Kai žmogus nueina į bažnyčią ir, atsiklaupęs prieš altorių, stengiasi Dievą pasveikinti bei pagarbinti, dėkodamas Jam už suteiktas malones, atsiprašydamas už paklydimus ir prašydamas naujų malonių, tokioje maldoje yra visos keturios rūšys. Pirmoji ir antroji maldos rūšis bus vartojama ir danguje, nes palaimintieji nuolat Dievą garbins ir Jam dėkos, bet trečiosios ir ketvirtosios rūšies danguje nebus, nes, kadangi ten esantieji negalės daugiau nusidėti ir bus gavę viską, ko tik jų širdis trokšta, tai jiems nereikės nei atsiprašymo, nei prašymo. Žinoma, kol dar egzistuoja kovojančioji Bažnyčia žemėje ir kenčiančioji skaistykloje, tai ir besidžiaugiančios bei triumfuojančios Bažnyčios nariai danguje dar gali prašyti Dievo įvairių

malonių savo kovojantiems ir kenčiantiems broliams bei sesėms.

Dievas ne tik girdi žmogaus žodžius, bet aiškiai permato visas jo mintis ir intencijas, todėl, jeigu žmogus ir neįstengia išreikšti žodžiais tai, ko nori, Dievas vis tiek supranta. Tad jeigu žmogus, turėdamas norą nuoširdžiai melstis, nueina į bažnyčią, bet, jausdamas nuovargį, negali susikaupti ir tinkamai melstis, tačiau stengiasi daryti visa, ką tik gali. Dievas jo pastangas įvertins, ir jo malda, nors ir pilna išsiblaškimų, gali būti gera. Dievui yra svarbiausia žmogaus nusistatymas, jo intencijos ir pastangos. Kai žmogus yra nuvargęs, kai jį kankina visoki išsiblaškimai, bet vis tiek jis stengiasi kelti mintis prie Dievo arba bent būti Jo akivaizdoje, panašiai kaip žvakė ar gelė ant altoriaus, toks žmogaus elgesys, be abejo, Dievui patinka. Žmogui tokiose aplinkybėse reikia daug pastangų, jam yra daug sunkiau kelti mintis prie Dievo, jam yra sunku, net nieko negalvojant, vien tik būti bažnyčioje. Bet jeigu vis tiek jis nori ir stengiasi bendrauti su Dievu, tai Dievui Jo elgesys yra labai malonus, ir Jis gali dar labiau įvertinti šias pačiam žmogui atrodančias bergždžias pastangas negu karštą maldą, kai melstis labai gerai sekasi ir yra labai lengva, kai jis nejaučia jokių išsiblaškimų ar nuovargio.

Žmogaus gyvybė

Penktasis Dievo įsakymas, draudžias žudyti, yra šiek tiek panašus į septintąjį, draudžiantį atimti kito žmogaus nuosavybę, t. y. vogti. Žmogaus gyvybė yra jam Dievo duota. Žmogus gali ja tik naudotis, bet negali su ja, kaip nori, elgtis, nes šios jo gyvybės tikras savininkas yra Dievas. Tad penktuoju įsakymu yra draudžiama

atimti ar žaloti tiek kito žmogaus, tiek savo gyvybę.

Ar čia gali būti kokių nors išimčių? Išimtys gali būti tik tada, jeigu pats savininkas su tuo sutinka. Kadangi žmogaus gyvybės savininkas yra Dievas, tai mes negalime, kada norime, pas Jį nueiti ir paklausti, ar kokiu nors konkrečiu atveju Jis leis mums atimti kito žmogaus ar savo gyvybę. Tačiau moralistai sako, kad tam tikrais atvejais žmogus gali numanyti, jog Dievas visiškai sutiktų su kito žmogaus gyvybės atėmimu. Kada toks atvejis gali būti? Vien tik tada, kai norima žmogaus gyvybę apginti nuo neteisėto užpuolėjo.

Tad jeigu kitas tave užpuola ir nori nužudyti, gali gindamasis jį nužudyti, jeigu kitos priemonės nėra. Taip pat moralistai leidžia nužudyti užpuolėją ir mergaitei, ginančiai savo skaistybę, bet taip pat tik tuo atveju, jei kitos priemonės nėra.

Ir valstybė, skelbianti kitai valstybei neteisėtą karą, yra prilyginama užpuolėjui, todėl galima gintis ir užpuolėjus, t. y. kariaujančius žmones, žudyti. Tačiau neleidžiama žudyti civiliinių asmenų arba į nelaisvę paimtų karių.

Tas pats principas tinka ir tada, kai kokius nors didelius nusikaltėlius galima nuo nusikaltimų atgrasinti tik gyvybės atėmimo bausme. Tad yra leidžiama ir teismui bausti nusikaltėlius gyvybės atėmimu.

Iš visa to aišku, kad pats žmogus negali būti savęs užpuolėjas, todėl jokių atvejų jam neleidžiama tiesioginiai atimti savo gyvybės. Tie mūsų istorijos pavyzdžiai, kai lietuviai dar buvo pagonys, krikščionybės negali būti priimti ir pateisinti. Moralistai nepateisina ir to partizanų elgesio, kai jie patys nusižudo, nesvarbu, kokios bebūtų

Dalė Koklytė

HIROSHIMA, MON AMOUR

Pasaulis atsigavo po antrojo pasaulinio karo – užgijo žaizdos, iš griuvėsių vėl iškilo miestai, o neono šviesos dar skaisčiau sušvito, lyg norėdamos savo skaidrumu nuslopinti praėjusio karo atsiminimus.

Šiuo metu visam pasauliui stovint šaltojo karo lauke su nemažais revoliuciniais užsižiebimais iš visų pakraščių, trečiojo pasaulinio karo užsiliepsnojimas nėra jau taip neįmanomas. Jis gali kilti, tik paspaudus mygtuką, iššaukianti atominę

raketą. Pasaulis, labai artindamasis prie trečiojo pasaulinio karo katastrofos galimumo, parodo, kad jis per greit pamiršo tai, kas yra būtina atsiminti. Tiesa, kad dažnai pamiršimas yra vienintelis būdas įsigyti jėgų kam nors pradėti iš naujo, bet atsiminimas taip pat reikalingas, kad ateityje nebūtų kartojamos tos pačios klaidos.

“Hiroshima, mon amour” yra vienas naujesnių prancūziškų filmų. Tai meniška idėjų, minčių ir jausmų pynė, paruošta gražia prancūzų kalba ir skambanti lyg

priežastys ir koki tikslai. Juk ir geriausias tikslas negali pateisinti blogų priemonių. Tiesioginė savižudybė yra visuomet blogas dalykas, tad negali būti naudojama jokiam tikslui pasiekti. Bet mes negalime to partizanų elgesio visuomet laikyti sunkia nuodėme. Jie to nežinojo, elgėsi pagal savo sąžinę, tad Dievas jiems to ir nepaskaitys nusikaltimu. Jie gali būti net šventieji už savo heroiškus darbus.

Žydai ir Kristus

Senajame Testamente žydų tauta buvo Dievo išrinktoji tauta, tad iš jos kilo ir žmonijos Atpirkėjas. Dievas tai tautai parodė ypatingą palankumą, jai suteikė didelių malonių, bet ji to

palankumo neįvertino, malonių nepriėmė ir siųstąjį Mesiją prikalė ant kryžiaus. Kaip tai galėjo įvykti? Juk žydai matė Kristaus stebuklus, tad kaip jie galėjo Jo nepripažinti Dievo Sūnumi? Bet juk ir šiais laikais įvyksta daug stebuklų, mes turime nemažesnių Kristaus dievybės įrodymų negu anų laikų žydai, o vis tiek daug yra žmonių, kurie Jo nepripažįsta! Tačiau ir Kristaus laikais yra buvę daug žydų, kurie Jį sekė ir priėmė Jo mokslą.

Kad Kristus šioje žemėje gyveno, tai pripažįsta net ir daugelis žydų istorikų, tačiau jo nelaiko Dievo Sūnumi, o tik paprastu, nors ir labai išmintingu, žmogumi. Žydai dar tebelaukia Dievo žadėtojo Mesijo.

poema, kuri turėtų būti pavadinta **gyvybės, meilės ir mirties** vardu.

Veiksmas vyksta Hiroshimos mieste, išaugusiame iš po savo atominių griuvėsių.

I šią istorinę vietą atvykus prancūzė artistė (Emmanuelle Riva) vaidina filme, kurį stato Jungtinės Tautos, norėdamos atvaizduoti taiką. Artistės mintyje atnaujinta Hiroshimos tragedija iššaukia iš pasąmonės jos pačios didžiausią gyvenimo tragediją, taip pat įvykusią karo metu, jos gimtiniame Nevers miestelyje, Prancūzijoje. Sutikus patrauklų japonų architektą (Eiji Okada), ji iš naujo prisimena ir pergyvena savo taip seniai prarastos meilės dramą.

Patys pirmieji filmo vaizdai nustebins ne vieną žiūrovą. Čia kontrastiškai tarp švelnių scenų yra iškelti žiaurūs Hiroshimos atominio sunaikinimo vaizdai. Parodytas iš jos griuvėsių kylas tylus apdegusių ir deformuotų žmonių šauksmas, įsakas visam pasauliui prisiminti ir prisimintus išvengti...

Prancūzų artistės atmintyje dega gyvas psichologinis pergyvenimas. Jos romansas su Prancūzijos okupantu, vokiečių kareiviu, taip seniai abiems pasibaigęs tragedija, vėl užsiliepsnoja, sutikus kitą buvusį priešą, japoną. Juodu abu žino padėties beprasmiškumą, nes, jų žodžiais sakant, abudu yra "laimingai vedę". Bet ji, atsiminimų akivaizdoje jaučia staigų savo pirmosios meilės atgijimą ir jo nenori užmiršti, nes jai atrodo, kad tai reikėtų tos tragiškos meilės išdavimą ir savotišką pasidavimą tam, dėl ko buvo tiek daug paaukota ir iškentėta.

Nors po karo atsigavęs išorinis pasaulio vaizdas ir slopina atmintį, tačiau negali visiškai sunaikinti padarytos dvasinės žalos. Apskritai, filme vyraujantis psichologinis artistės pergyvenimas turi žymiai gilesnę prasmę negu tik paprastos meilės istorijos atvaizdavimą, įdomiai ir įvairiai įpintą Hiroshimos fone.

Jaučiamas iškeltų idėjų suuniversalinimas. Ypač aiškiai iškelta karo žiaurumo idėja. Artistai filme neturi savo individualių vardų – jie tampa Hiroshimos ir

Nevers pergyvenimų simboliais. Čia gražiai pavyzdžiais parodyta, kaip karas atsispindi ir paliečia individų moralinį ir dvasinį gyvenimą bei pačią socialinę santvarką.

Tarptautinė filmo vietovė ir žmonių apimtis, o taip pat net Jungtinių Tautų įvėlimas, lyg ir siūlo idėją, kad vienintelė galimybė tokiems karo nešamiems pergyvenimams išvengti yra kokia nors tarptautinio masto socialinė institucija.

Kai kurie amerikiečiai prikiša, kad filme duodama propagandinė medžiaga prieš Ameriką dėl Hiroshimos atominio sunaikinimo. Tačiau Amerika čia yra liečiama tik tiek, kiek ir kitos valstybės, kurios turėtų susirūpinti pasauline taika ir gerove.

Filmas įdomus pamatyti ir naudingas pasvarstyti. Idėjos pristatymas labai originalus ir efektingas, nors vietomis gal šiek tiek jaučiamas emocinis perkrovimas. Taip pat vietomis filmas gal per daug ištęstas. Vaikams, žinoma, jis nesuteiks jokio įdomumo.

MIDNIGHT LACE

Kriminalinis filmas, kuriame Doris Day vėl pasirodo visu savo puošnumu. Ji vaidina turtingą amerikietę, neseniai ištekėjusią už anglo džentelmeno (Martin Melcher) ir persekiojamą kažkokio terorizmo balso, žadančio ją nužudyti. Ji su savo vyru ramiai gyvena Londone puikiai įrengtame bute ir neįsivaizduoja, kas ir kodėl jai norėtų keršyti. Labiausiai jai skaudu tai, kad niekas kitas nėra girdėjęs tų grasinimų ir kad žmonės, o ypač jos vyras, tuo netiki.

Nei "Scotland Yard", nei psichiatrai jai nieko negali padėti, o tuo tarpu visa eilė atsitiktinių nelaimių ją veda ir toliau prie desperacijos. John Gavin, vaidinantis inžinierių, vadovaujantį taisymo darbams prie jų namo, jai yra įtartinais paslaugus. Nekartą jis jai pasitarnauja, išgelbėdamas iš kokios nors nelaimės. Jos keliaujanti teta (Myrna Loy) atvyksta jos apilankyti kaip tik šiuo sunkiu momentu, bet

ir ji nieko negali padėti, o jos abejojimai dar labiau pasunkina padėtį.

Filmo problemos išrišimas tikrai netikėtas ir įdomus, žinoma, "Scotland Yards" dėka. Doris Day, kaip ir kiti artistai, puikiai prisideda prie įdomaus intrigos pristatymo ir išvystymo. Spalvos ir puošnus Londono fonas su savo nepermatomu rūku dar labiau pagilina dramatišką filmo pobūdį. Doris Day apranga, kaip paprastai, labai skoninga ir įdomi, pritaikyta prabangiai aplinkai.

Filmas tikrai neapvils kriminalinių dramų mėgėjų, bet gali būti įdomus pamatyti ir kitiems.

"BUTTERFIELD 8"

Hollywooedo industrija paskutiniu metu išleido nemažą skaičių meniškai ir moraliai menkos vertės, tačiau intriguojančių filmų, kurių svarbiausias tikslas buvo į kino teatrus sugrąžinti vis mažėjančių lankytojų skaičių. Filmas "Butterfield 8", kuris yra skandalingas savo pasirinkta socialinio nuosmukio tema, yra nuostabiai įdomus ir pristatymu, ir moralinių principų ieškojimo įvertinimu.

Rafinuoto Niujorko gyvenimo sūkury du žmonės vienas kito akivaizdoje pajunta sąžinės graužimą dėl savo praeito gyvenimo. Graži modeliuotoja (Elizabeth Taylor), susitikusi su aukštai socialiniame gyvenime iškilusiu donžuanu, grasina išardyti jo šeimą. Taylor, vaidindama vylingą, bet patrauklią modeliuotoją, vėl įrodo savo vaidybinius gabumus sunkiame vaidmenyje.

Ji jaučiasi gyvenimo pastūmėta bloga

kryptimi ir priima savo likimą, žaismingai užsiiminėdama romantiškais nuotykiais. Savęs pasiteisinimo ieškojimas ir troškimas kitų pagarbos rodo jos norus išsigelbėti iš ją supančios blogos aplinkos, bet vis dėlto jai tai nepasiseka.

Laurence Harvey, vos prieš porą metų pasirodęs Hollywoode, šiandien skaitomas vienas gabesnių filmo artistų. Ir šiame filme jis priduoja moralinio tvirtumo įsijautimu į savo vaidmenį. Už savo elgesį jis kaltina turtingos žmonos socialinę padėtį, į kurią ir jis pats tik per ją pateko. Čia jis nesuranda savo energingai asmenybei nei užsiėmimo, nei susidomėjimo ir jaučia, kad savo tuščią egzistenciją turi papildyti kitais atitinkamais veiksmais. Įdomu, kaip jo susitikimas su modeliuotoja abudu sukrečia ir atskleidžia išsilavinimo trokštančius žmones.

Dina Merrill, vaidinanti Harvey žmoną, kantriai stebi vyro komplikuatą problemą ir laukia jos išrišimo. Ji pasitiki juo ir žino, kad jos neapvils, visai neįsivaizduodama, kaip arti jau buvo priėjusi prie jo praradimo. Tai tikras ištikimybės ir pasitikėjimo paveikslas.

Eddy Fisher, kurs vaidina modeliuotojos jaunystės draugą ir pas kurį ji bėga su visomis savo problemomis, nieko neprideda prie filmo pasisekimo.

Negalima neigti kad filmas yra išaugęs iš neištikimybės ir laisvų moralinių principų, tačiau savo išvada puikiai parodo stiprius moralinius įsitikinimus. Gražus pastatymas, o ypač vaidyba, filmą priskiria pasisekusiųjų filmų grupei, bet dėl savo turinio jis patartinas tik suaugusiems.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS BAIGIASI 1961 M. VASARIO MĖN. 1 D.

Jau nedaug laiko teliko iki konkurso pabaigos, tad kiekvienas, kurs nori laimėti 100 dolerių, turi pasiskubinti parašyti ir atsiųsti straipsnį, tema **“Svarbiausieji mūsų uždaviniai dabartinėse išeivijos sąlygose”**.

Straipsnių antraštės gali būti įvairios, tik reikia stengtis atsakyti į pagrindinį klausimą, kaip lietuvis turi elgtis, kad dabartinės išeivijos sąlygos jam nebūtų kliūtis, bet priemonė pasiekti ir amžinus ir laikinius idealus; ką jis turi įsigyti, ko atsisaityti, prieš ką kovoti, ką pasilaikyti, ką keisti ir t. t. Straipsnyje galima nagrinėti, koks dabartinis lietuvis yra ir koks jis turėtų būti. Būtų gera ypatingą dėmesį atkreipti į mūsų jaunimą ir studentiją.

Straipsnio ilgumas — ne daugiau kaip penki “Laiškų Lietuviams” spausdinti puslapiai (apie 2500 — 3000 žodžių).

Pasirašyti slapyvardžiu. Atskirame vokelyje, ant kurio parašomas slapyvardis, turi būti nurodyta tikroji autoriaus pavardė ir adresas.

Už geriausius straipsnius bus duodamos šios premijos:

I — 100 dol., II — 50 dol., III — 30 dol., IV — 20 dol.

Už nepremijuotus, bet spausdintinus straipsnius bus mokami įprastiniai honorarai. Nespausdintini straipsniai bus gražinami autoriams.

Konkurso jury komisija: **Vytautas Kasniūnas, Dalė Koklytė, Petras Maldeikis ir Aldona Šmulskštienė.**

Premijų mėcenatai, aukojusieji po 100 dol., yra dr. Stasys ir Milda Budriai ir “Jaunoji Lietuva” (dr. A. Rudokas).

Premijos bus įteikiamos “Laiškų Lietuviams” metinėje šventėje 1961 m. kovo mėn. II d. 7 val. vakaro. Šventės meninę programą atliks p. Velbasio Baletų Studija.

“Nemuno” knygų leidykla ruošia spaudai **Amerikos Lietuvių Kultūrinės Veiklos Albumą**, kuriame bus šie pagrindiniai skyriai: 1. Religiniai, tautiniai Amerikos lietuvių židiniai; 2. Tautiškai organizuoto darbo pradžia už Atlanto; 3. Lietuvių talka valstybės atstatymo darbe; 4. Kovoje dėl Lietuvos išlaisvinimo; 5. Tautinės kultūros darbo baruose; 6. Ryškieji veidai; 7. Svarbus organizacijų vaidmuo lietuviybės išlaikyme; 8. Mūsų ryšiai su amerikiečiais ir kitomis tautybėmis; 9. Gausus ir veiklus lietuviškasis atžalynas; 10. Anapus laiko ribos (mirusieji).

Albumas bus didelio formato, 400 psl., puošniai išleistas. Tekstai lietuvių ir anglų kalbomis. Albumas leidžiamas prenumeratos būdu, vieno egzemplioriaus kaina 10 dol. “Nemuno” leidyklos adresas: 6051 S. Ashland Ave., Chicago 36, 111.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Stepas Zobarskas. IN QUEST OF NINE BROTHERS. Tai S. Zobarsko vaikams parašytos pasakos vertimas į anglų kalbą. Išvertė Mrs. Raphael Sealy (Danguolė Sadūnaite). Išleido Arthur H. Stockwell leidykla Anglijoje. 80 psl., kaina 5 šilingai.

“LAIŠKAI LIETUVIAMS” • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

